

UNIVERZITA KARLOVA  
FILOZOFICKÁ FAKULTA  
ÚSTAV ČESKÉHO JAZYKA A TEORIE KOMUNIKACE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Veronika Kojecká

**Ediční zpracování písňových textů Karla Kryla a Jaromíra Nohavici**

**Editorial treatment of song lyrics by Karel Kryl and Jaromír Nohavica**

2013

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Robert Adam, Ph.D.

Děkuji Doc. Mgr. Robertu Adamovi, Ph.D., za množství užitečných komentářů k mé práci a dobrých rad. Dále bych ráda poděkovala MgA. Jaroslavě Jiskrové za zpřístupnění svého osobního fondu v Památníku národního písemnictví, v němž se nachází druhá xerokopie strojopisu Krylogie.

*Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.*

V Praze dne

podpis

## **ANOTACE**

Tato práce se zaměří na odlišnosti v textologickém zpracování vybraných písňových textů, jejichž autory a zároveň interprety jsou Karel Kryl a Jaromír Nohavica. Půjde zejména o proměny stejných textů v různých edicích a jednotící jazykové tendence jednotlivých zpracování. Práce prozkoumá, jestli existují charakteristické rozdíly v edičním zpracování písňových textů na obalech hudebnin, v knižních vydáních a ve zpěvnících. Pozornost bude věnována též specifickému edičnímu zacházení s písňovými texty.

**Klíčová slova:** ediční zpracování písňové texty Kryl Nohavica

## **ANNOTATION**

This thesis concentrates on differences between editorial treatments of selected song lyrics, whose authors and performers are Karel Kryl and Jaromír Nohavica. It deals with changes of the same lyrics in different editions and unifying linguistic tendencies of editions. Thesis studies if there are typical differences between editorial treatments of song lyrics in booklets, book editions and hymnals. Attention will be paid also to specific editorial treatment of song lyrics.

**Keywords:** editorial treatment song lyric Kryl Nohavica

## SEZNAM ZKRATEK

Edice Karla Kryla:

AŽ	Písňe Karla Kryla od A do Ž
KK	Karel Kryl
KKK	Kníška Karla Kryla
KRY	Krylogie
OP	Ostrov pokladů
PO	Pochyby
TP	Spisy I. Texty písni
ZD	Znamení doby
ZPĚ	Zpěvník: největší hity

Edice Jaromíra Nohavici:

AŽ	Písňe Jaromíra Nohavici od A do Ž
BAB	Babylon
COMP	Jarek Nohavica komplet
DAR	Darmoděj
DS	Divné století
IK	Ikarus
CHJJZ	Chtěl jsem jí zazpívat
KVZ 1	Divné století: klavírní výtah a zpěvník I
KVZ 2	Moje smutné srdce: klavírní výtah a zpěvník III
MA	Mikymauzoleum
MSS	Moje smutné srdce

Příručky:

ASCS	Akademický slovník cizích slov
ČES	Český etymologický slovník
EaT	Editor a text

MČE	Malá československá encyklopedie
NASCS	Nový akademický slovník cizích slov
PČP	Pravidla českého pravopisu
PSJČ	Příruční slovník jazyka českého
SCS	Slovník cizích slov
SSČ	Slovník spisovné češtiny
SSJČ	Slovník spisovného jazyka českého
TTEP	Textologie: Teorie a ediční praxe

# OBSAH

<b>I. ÚVOD</b>	<b>9</b>
1. TÉMA PRÁCE	9
2. STRUKTURA A METODA PRÁCE	9
3. MATERIÁL	11
3.1 Karel Kryl	11
3.2 Jaromír Nohavica	12
4. AUTOŘI	
4.1 Karel Kryl	13
4.2 Jaromír Nohavica	14
<b>II. EDIČNÍ ZPRACOVÁNÍ PÍŠŇOVÝCH TEXTŮ KARLA KRYLA</b>	<b>15</b>
1. KOMENTÁŘE	15
1.1 Kvantita	15
1.2 Morfologie	15
1.3 Syntax	15
1.4 Pravopis	15
1.5 Interpunkce	21
1.6 Grafická úprava	23
1.7 Členění textu	23
2. HODNOCENÍ	24
2.1 Edice KK (1969)	24
2.2 Edice KKK (1990)	25
2.3 Edice KRY (1994)	27
2.4 Edice AŽ (1995)	29
2.5 Edice ZD (1996 a 2004)	31
2.6 Edice TP (1998) + Edice PO (2006 a 2010)	33
2.7 Edice OP (2005)	34
2.8 Edice ZPĚ (2011)	36
3. POROVNÁNÍ	38
<b>III. EDIČNÍ ZPRACOVÁNÍ PÍŠŇOVÝCH TEXTŮ JAROMÍRA NOHAVICI</b>	<b>40</b>
1. KOMENTÁŘE	40
1.1 Kvantita	40
1.2 Morfologie	40
1.3 Syntax	40
1.4 Pravopis	40
1.5 Interpunkce	45
1.6 Grafická úprava	45
1.7 Členění textu	46
2. HODNOCENÍ	47
2.1 Edice MA (1993)	47
2.2 Edice AŽ (1994 a 1998)	48
2.3 Edice DAR (1995)	49
2.4 Edice DS (1996)	50
2.5 Edice MSS (2000)	51

2.6 Edice KVZ1 (2000)	52
2.7 Edice KVZ2 (2001)	53
2.8 Edice BAB (2003)	54
2.9 Edice COMP (2005)	55
2.10 Edice IK (2008)	56
2.11 Edice CHJZ (2010)	57
3. POROVNÁNÍ	59
<b>IV. ROZDÍLY V EDIČNÍM ZPRACOVÁNÍ RŮZNÝCH TYPŮ EDIC A SPECIFICKÉ RYSY EDIČNÍHO ZPRACOVÁNÍ PÍSŇOVÝCH TEXTŮ</b>	<b>60</b>
<b>V. ZÁVĚR</b>	<b>63</b>
<b>VI. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY</b>	<b>64</b>
<b>VII. SEZNAM PŘÍLOH</b>	<b>67</b>

# I. ÚVOD

## 1. TÉMA PRÁCE

Tématem mé práce je ediční zpracování písňových textů Karla Kryla a Jaromíra Nohavici. Tito dva autoři byli vybráni, neboť se jedná o písničkáře, jejichž písně se obecně vyznačují jednoduchostí hudební složky a nebanalitou textů (Holý, 1998, s. 821), o které v této práci jde. Současně jsem vybrala Kryla a Nohavicu, neboť jde zřejmě o nejznámější české písničkáře, jejichž písňové texty byly vydány v největším počtu edic.

Ediční zpracovávání písňových textů je na poli edičních prací poměrně neprozkoumanou a nepopsanou oblastí, proto je zajímavé a přínosné zabývat se jejími specifiky.

Předpokladem je, že zpracování textů písní bude mít pravděpodobně mnoho společného s edičním zacházením s poezií. Ovšem ani ediční zacházení s poezií, které má oproti zacházení s prózou mnoho specifik především v interpunkci, grafické úpravě a v členění textu, není v základních editorských příručkách *Editor a text* a *Textologie: teorie a ediční praxe* příliš popsáno.

Hlavním cílem mé práce je tedy vyhledání proměn písňových textů v různých edicích, které mi umožní porovnání úrovně jejich edičního zpracování. Dále bych během své práce chtěla zjistit, jestli je edičně zacházeno různým způsobem s odlišnými typy edic – tedy se zpěvníky, obaly hudebnin a knihami textů. Práce by také měla odhalit, jaká jsou specifika zpracování písňových textů oproti poezii.

## 2. STRUKTURA A METODA PRÁCE

**Kapitola II** se nazývá *Ediční zpracování písňových textů Karla Kryla*. **Kapitola III** se nazývá *Ediční zpracování písňových textů Jaromíra Nohavici*. V těchto dvou kapitolách postupuji obdobně. Od obou autorů jsem vybrala přes padesát písní, které se vyskytují v edicích nejčastěji (jejich seznam a texty jsou uvedeny v příloze), a vyhledala rozdíly v jejich edičním zpracování.

Proměnné jazykové a pravopisné jevy jsem uvedla v tabulce, která se nachází v příloze. Jevy, díky nimž je možné edice mezi sebou porovnat, jsou označeny barevně. Červeně jsou označeny chyby, zeleně správné tvary (pokud je zelený tvar podtržený, jde o lepší tvar, než je nepodtržený, přestože jsou oba správné). U Kryla jsem měla k dispozici text poslední ruky, tudíž jsem u většiny edic mohla zhodnotit i jevy, při jejichž hodnocení je rozhodující autorská podoba. Tvary shodující se správně s autorskou podobou jsou označeny modře a opačné oranžově.

V podkapitole Komentáře jsem dané proměny popsala a zhodnotila jejich správnost či vhodnost, případně doporučila příhodný postup. Zde je připojen i popis interpunkce, grafické úpravy a členění textu, jejichž jednotlivé proměnné jevy ze zjevných důvodů nemohou být uvedeny do přehledné tabulky. Pokud zde potřebuji uvést kontext, cituji z edic, v nichž se nachází všechny komentované písně, tedy u Kryla z edice TP a u Nohavici z edice CHJJZ.

V podkapitole Hodnocení jsem zhodnotila každou edici zvlášť, nakolik se rozchází či shoduje s vhodným postupem při edičním zpracování jazyka, pravopisu, interpunkce, grafiky i členění, který byl popsán v předchozí podkapitole.

Jazyk Nohavicových edic bohužel nemohl být porovnán, protože neznám výchozí texty edic s jeho písněmi a protože většinu proměnných jazykových jevů nelze mezi sebou porovnat, neboť zápis obou variant je správný. Z jediné jazykové chyby v mluvnické shodě, podle níž by se daly edice porovnat, nelze o jazykovém zpracování edice nic usuzovat.

Po tomto zhodnocení každé stránky edičního zpracování zvlášť jsem přešla k celkovému zhodnocení edice. U Karla Kryla jsem zvolila škálu hodnocení v pořadí od nejlepší k nejhorší: dobrá, lepší, horší, špatná. Adjektiva lepší a horší jsou zde užitá v absolutním komparativu. U Nohavici jsem zvolila škálu lepší, průměrná a horší, která tyto edice vystihuje lépe.

Při tomto zhodnocení u Nohavici přihlížím k tomu, že v edicích s větším množstvím textu je více příležitostí chybovat, proto je hodnocení delších edic o něco benevolentnější. Krylovy edice jsou téměř všechny přibližně stejně dlouhé, respektive vybrané písně se nachází téměř ve všech edicích v podobném počtu.

Při závěrečném zhodnocení členění textu více než k jiným jevům přihlížím k tomu, jestli není porušován rytmus a rýmy a jestli členění neškodí spolehlivosti textu.

V další podkapitole Porovnání je již uvedeno přibližné pořadí edic podle úrovně edičního zpracování, vycházející z předchozího zhodnocení, které je zopakováno v přehledné tabulce, a dále se zde nachází komentář k tomuto pořadí.

**Kapitola IV** je méně rozsáhlá než předchozí dvě a jsou v ní popsány charakteristické rozdíly mezi různými typy edic a uvedeno, jak a v čem se ediční zpracování písní liší, či neliší od zpracování poezie.

V **příloze** se nachází 1) tabulka s jazykovými a pravopisnými proměnnými jevy v edicích Karla Kryla, 2) tabulka s jazykovými a pravopisnými proměnnými jevy v edicích Jaromíra Nohavici, 3) kopie vybraných písní z Krylovy edice Spisy I. Texty písní, v níž se nachází všechny porovnávané písně, 4) kopie vybraných písní z edice Chtěl jsem jí zazpívat Jaromíra Nohavici, v níž se nachází všechny porovnávané písně a 5) ukázka edičního zpracování zpěvníku (edice COMP).

### 3. MATERIÁL

#### 3.1 Karel Kryl

Vybrána k porovnání byla většina edic obsahujících písně Karla Kryla, které byly k dostání, a to ve všech vydáních, pokud jich bylo více. Průzkum ukázal, že mezi jednotlivými vydáními edic není v edičním zpracování žádný rozdíl, proto jsou uváděny jako jedna edice (ZD, PO). Jde o šest knih textů a tři zpěvníky. Všechny edice kromě jedné (KK, která vychází z odposlechu) jsem porovnávala s autorskými podobami, které se nachází v druhé xerokopii strojopisu Krylogie, který je podle ediční poznámky knihy Krylogie – Půlkacíř (Kryl, 2000) textem poslední ruky a který se podle této knihy dostal do vydavatelství Academia po autorově smrti v roce 1994. Tento rukopis se měl stát výchozím textem pro Krylogii a všechny starší edice, je proto důležité porovnat, jakým způsobem se edice, které zvolily jiné výchozí texty, odchýlily od autorských podob.

##### 3.1.1 Knihy textů

**KRYL, Karel. *Knížka Karla Kryla*. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 1990.**

Tato edice neuvádí svůj výchozí text, nemá ani ediční poznámku. Z jiné edice se ovšem dozvídáme, že jde o autorizovanou edici (ZD, 1996/2004, s. 163). V ediční poznámce knihy Krylogie – Půlkacíř je uvedeno, že autor do textu poslední ruky z roku 1994 vlepil písně z prvního vydání Knížky Karla Kryla, které s největší pravděpodobností bylo výchozím textem pro toto druhé vydání. Do textů písní, jež se vyskytují v edici KKK, není v strojopisu Krylogie (v textu poslední ruky) rukou zasahováno – z toho vyplývá, že výchozí text pro edici KKK je s největší pravděpodobností naprosto shodný s textem poslední ruky z roku 1994 (co se týče písní uvedených v KKK i v Krylogii současně). Proto tuto edici na některých místech porovnávám s tímto rukopisem. Edice je autorizovaná, proto jde o autorské podoby, ovšem není zřejmé, jakým způsobem autor edici zkontroloval, proto je srovnání s tímto rukopisem užitečné, na výsledné hodnocení toto ovšem nemá vliv.

**KRYL, Karel. *Krylogie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1994.**

Ani tato edice neuvádí text, ze kterého vychází. Z ediční poznámky knihy Krylogie – Půlkacíř (viz výše) ovšem vyplývá, že jako jediná edice (kromě předchozí) vychází z textu poslední ruky, z druhé xerokopie strojopisu Krylogie.

**KRYL, Karel. *Znamení doby: výběr z písňových textů*. 1. a 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 1996 a 2004.**

Tato edice obsahuje ediční poznámku, v níž uvádí své výchozí texty, jimiž jsou edice KKK (1990), autorský strojopis Krylogie (není jasné který, neboť je jich více, viz níže) a autorovy strojopisy.

**KRYL, Karel. *Spisy I. Texty písní*. 1. vyd. Praha: Torst, 1998.**

V této edici se nachází rozsáhlý poznámkový aparát, včetně výchozích textů. Editoři pracovali s těmito písemnými prameny: edice KKK (1990), edice Pochyby (1977), první xerokopie strojopisu Krylogie (tedy ne text poslední ruky), edice AŽ (1995), edice ZD (1996), Spisy Karla Kryla II. Básně (1997), rukopisy, strojopisy, cizí přepisy.

**KRYL, Karel. *Ostrov pokladů*. 1. vyd. Praha: Levné knihy KMa, 2005.**

V ediční poznámce je uvedeno jako výchozí text třídílné vydání Krylových Spisů: Básně (1997), Texty písní (1998) a Krylogie – Půlkacíř (2000).

**KRYL, Karel. *Pochyby*. 1. a 2. vyd. Praha: Dokořán; Máj, 2006 a 2010.**

Ediční poznámka uvádí, že textologická podoba veršů je převzata z edice TP. Ediční zpracování se opravdu nijak neliší od TP, proto edici s ostatními neporovnávám, úroveň jejího edičního zpracování je předem zřejmá, je stejná jako v edici TP. Zařazuji ji až do podkapitoly Porovnání po bok TP.

### 3.1.2 Zpěvníky

**KRYL, Karel. *Karel Kryl*. 1. vyd. Praha: M-art, 1969.**

V poznámce je uvedeno, že edice vychází ze zvukového záznamu a nebyla korigována autorem, proto mohlo dojít k nedokonalé identifikaci textu. Je tedy zřejmé, že editoři nikdy neviděli autorské podoby, a to ani přímo, ani nepřímo skrz edice, které je zachovaly.

**KRYL, Karel. *Písně Karla Kryla od A do Ž*. 1. vyd. Brno: HITBOX, 1995.**

Edice neuvádí výchozí text a ani se ho nedozvídáme odjinud.

**KRYL, Karel. *Zpěvník: největší hity*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2011.**

Edice neuvádí výchozí text a ani se ho nedozvídáme odjinud.

## 3.2 Jaromír Nohavica

Vybrána k porovnání byla většina edic obsahujících písně Jaromíra Nohavici. Jde o jednu knihu textů, čtyři zpěvníky a šest bookletů. Edice AŽ byla vybrána v obou vydáních, která jsou ale edičně stejně zpracovaná, proto je uváděna jako edice jedna. Ani jedna z edic neuvádí svůj výchozí text, ani se odnikud nedozvídáme, jestli jde o autorizované edice.

### 3.2.1 Knihy textů

NOHAVICA, Jaromír. *Chtěl jsem jí zazpívat: výběr z písňových textů*. 1. vyd. Praha: Torst, 2010.

### 3.2.2 Zpěvníky

NOHAVICA, Jaromír. *Písň Jaromíra Nohavici od A do Ž*. 1. a 2. vyd. Brno: HITBOX, 1994 a 1998.

NOHAVICA, Jaromír. *Divné století: klavírní výtah a zpěvník I*. 1. vyd. - Cheb : G + W, 2000.

NOHAVICA, Jaromír. *Moje smutné srdce: klavírní výtah a zpěvník; III*. 1. vyd. Cheb: G + W, 2001.

NOHAVICA, Jaromír. *Jarek Nohavica - komplet: zpěv a kytara*. 1. vyd. Cheb: G + W, 2005.

### 3.2.3 Booklety

NOHAVICA, Jaromír. *Mikymauzoleum*. Německo: Monitor Records, 1993.

NOHAVICA, Jaromír. *Darmoděj a další*. Česká republika: Monitor-EMI, 1995.

NOHAVICA, Jaromír. *Divné století*. Česká republika: Monitor EMI Records, 1996.

NOHAVICA, Jaromír. *Moje smutné srdce*. Česká republika: BMG Ariola, 2000.

NOHAVICA, Jaromír. *Babylon*. Česká republika: Sony Music / Bonton, 2003.

NOHAVICA, Jaromír. *Ikarus*. Česká republika: Jaromír Nohavica, 2008.

## 4. AUTOŘI

### 4.1 Karel Kryl

Karel Kryl pracoval v 70. a 80. letech v rozhlasové stanici Svobodná Evropa v Německu. Přípravoval mimo jiné pořady s rozhovory a ukázkami československé hudební, literární a jiné produkce, domácí i exulantské. Měl i vlastní autorský pořad *Krylogie*, který se vysílal v letech 1975–89. Dále ilustroval knihy a napsal několik sbírek poezie.

Kryl projevoval silný příklon k poezii po celý život. Jeho písňové texty se vyznačují dokonalou formou, sevřenou veršovou stavbou. I rytmická stavba je pevná, čímž vzniká jasná, důrazná melodie textu (vzájemná inspirace hudby s textem odkazuje k šansoniérské poetice). Vyjadřoval se stručně až úsečně (často vypouštěl slovesa). Měl rovněž oblibu ve složitých rýmových vzorcích a metaforách, dále v bohatých aliteracích, inverzích a jiných básnických

figurách. Kryl uměl vedle sebe působivě a ústrojně postavit spisovný (často až archaický) knižní obrat s obratem hovorovým, ba i vulgarismem. V písních užíval náboženskou symboliku, historická jména i vojenskou hantýrku. Jeho texty se vyznačují také ironií, satirou, parodií.

Písňové texty jsou směsicí témat historických, aktuálně politických, milostných, sebebilancujících a světonázorových.<sup>1</sup>

## 4.2 Jaromír Nohavica

Jaromír Nohavica je typ písničkáře těsně spjatého s poezií a literaturou vůbec. Zhudebňuje dílo českých básníků Františka Gellnera a Petra Bezruče, překládá a interpretuje písně Vladimíra Vysockého, Bulata Okudžavy a Alexandra Bloka. Valná většina překladů však zůstává nevydána.

Nohavica disponuje bohatým slovníkem, citem pro zpěvnost češtiny a pro osobitost jejích jazykových vrstev (od knižních vyjádření přes spisovnou a obecnou češtinu až k vulgarismům). V jeho písňových textech převládá údernost, silné rýmy, výrazné pointy, prostota a samozřejmost. Užívá jemný humor, jazykové hříčky, ovládá milostnou lyriku, epické vyprávění, satiru i parodii. Užívá různých literárních a hudebních útvarů: aktuální blues, balada, romance, podobenství, dětská říkadla, resp. lidové chorály, popěvky, valčíky, šansony, ruské romansy atd. V Nohavicově repertoáru najdeme také několik lidových písní a písní, u nichž je vliv lidové písně evidentní.

Tematický záběr písní je nebývale široký, od vyjadřování společenských a občanských postojů přes historickou tematiku až k tématům milostným, sportovním či k tvorbě pro děti.<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> zdroj podkapitoly 4.1: Český hudební slovník osob a institucí, 2008

<sup>2</sup> zdroj podkapitoly 4.2: Český hudební slovník osob a institucí, 2008

## II. EDIČNÍ ZPRACOVÁNÍ PÍŠŇOVÝCH TEXTŮ KARLA KRYLA

### 1. KOMENTÁŘE

\*<sup>3</sup>

#### 1.1 Kvantita

Slova *fángle/fangle* (SSJČ, 1960-1971, resp. 2011; SSČ, 1994 a 2005), *dvěře/dveře* (PČP, 1993, slovník) jsou dublety. Editoři by zde měli použít autorské podoby (*fángle, dvěře*). Užití krátkých tvarů navíc zhoršuje rýmy *fángle – nám zle* a *dvěře – ěře*.

V kmeni slova *pívo/pivo* by editoři měli ponechat autorskou kvantitu (*pívo*). Užití krátkého tvaru v jednom případě zhoršuje rým *pívu – cilů*. Podoba s odlišnou kvantitou *pívo* je edičními zásadami povolena (EaT, 2006, s. 126).

V koncovce adjektiva *ňákým/ňákym* by editoři měli ponechat autorskou podobu, přestože je edičními zásadami (EaT, 2006, s. 128) doporučováno zavádět v koncovkách adjektiv délku. Slovo se ovšem vyskytuje v písni Limericky užívající obecné češtiny a samo o sobě vykazuje rysy obecné češtiny. Pokud je tedy autorský tvar s odlišnou kvantitou, jde o záměrné psaní zachycující krátkou výslovnost v obecném jazyce, které je edičními zásadami doporučeno ponechat (EaT, 2006, s. 128).

#### 1.2 Morfologie

V genitivu a akuzativu osobního zájmena 1. os. sg. by bylo správné ponechat autorský tvar (*mne*). Při změnách této podoby na kratší (*mě*) editoři neberou ohled na různou výslovnost obou tvarů (EaT, 2006, s. 120).

#### 1.3 Syntax

Chyba v mluvnické shodě ve verši „Prý přišli včas však vtrhly jako vichřice“ (TP, 1998, s. 95), jak se vyskytuje v některých edicích, by měla být opravena. Jedná se o větu s nevyjádřeným podmětem, v níž by měla být uplatněna shoda podle rodu mužského životného (PČP, 1966 a 1983, s. 20; PČP, 1993, s. 16).

#### 1.4 Pravopis

##### 1.4.1 Přejatá slova

##### **Obecná slova**

Přejatá obecná slova by se měla psát povětšinou počestěným pravopisem ve shodě s PČP (1993, s. 29). Písmeno *c* vyslovované jako [k] by se mělo psát jako *k* (*koridy* m. *corridy*,

---

<sup>3</sup> uváděné autorské podoby neplatí pro edice KK a KKK

*kokakoly* m. *coca-coly*). Zjednodušit by se měla původně zdvojená písmena (*koridy* m. *corridy*, *gavotu* m. *gavottu*, *grapou* m. *grappou*). Tato slova (kromě *grapou*, které se ve slovnících vůbec nevyskytuje, tudíž může být psáno oběma způsoby) se nachází v takto počestěné podobě i v SCS (1994), ASCS (1995) i NASCS (2005). Slovo *gavot/tu* je možné podle těchto slovníků psát oběma způsoby.

V některých edicích se vyskytuje i přepis cizích slov podle výslovnosti. Jedná se o slova *inčů* a *gangstři* (částečně). Podle edičních zásad (EaT, 2006, s. 121) by se editoři v takových případech měli držet PČP (1993, slovník), v nichž je uveden tvar *gangster* (gangsteři). Ovšem vzhledem k tomu, že pokud by byl použit správný tvar, sugeroval by tříslabičné čtení, je správné ponechání autorského tvaru *gangstři*. Co se týče tvaru *inčů*, je v ASCS a NASCS uveden pouze tvar *inch*. Autorský tvar je však *inčů*, který by bylo lepší zachovat, neboť výslovnost původní podoby nemusí být každému známá. V některých edicích jsou dále chybně zapsána slova *chanell* a *etéru*, obě v rozporu s původním pravopisem. *Chanel* je zobecněné užití pro parfém vyrobený módním domem Chanel (ASCS, 1995, s. 310) a slovo *éter* pochází z latinského *aethēr* (ČES, 2001, s. 160). Slovo *etéru* je navíc i v rozporu s SCS 1994, ASCS i NASCS, které uvádí pouze podobu *éter*. Chybně je užíváno výrazu *rendez vous* bez spojovníku, SCS 1994, ASCS i NASCS uvádí pouze užití se spojovníkem.

U přejatého slova *milion/milión* je v zakončení podle dodatku PČP 1993 dovoleno obojí psaní. Starší PČP (1966, 1983) dovolují obojí psaní ve slově *milio/ón* ve svých slovnících.

V kmenech přejatých slov *šťólu/šťolu* (v církevním významu), *glóbusu/globusu* a *kaviár/kaviar* by se podle PČP (1966, 1983, 1993, slovník) měla označovat délka. Podle slovníků starších PČP (1966, 1983) by se měla označovat délka ve slově *matrony/matróny*. Podle dodatku PČP 1993 je možné obojí psaní.

Ve slovech zdomácnělých s původním *s* vyslovovaným v češtině jako [z] je v dodatku PČP 1993 dovoleno psaní *s* i *z*. Starší PČP (1966, 1983) dovolují ve svých slovnících obojí psaní slov *rezignace* a *iluzorní*, která se vyskytují v KK a KKK. Editoři by ve všech případech měli použít progresivních podob odrážejících výslovnost (podob se *z*) ve shodě s edičními zásadami (EaT, 2006, s. 121).

V KRY je chybně napsáno slovo *bison* s *s*. Taková podoba se nevyskytuje v PČP z roku 1958 ani v žádné z jejich reedic.

Ve slovech s příponou vyslovovanou jako [-izmus] mohou editoři podle PČP (1993, s. 30) užít *s* i *z*, za základní je ovšem podle dodatku PČP 1993 považována podoba *s s*.

## **Vlastní jména**

### ***Jména osobní***

U cizího osobního jména *Marietě/Mariettě* by se editoři měli držet autorské podoby (*Mariettě*), neboť jde o fiktivní osobu. Chybně jsou v některých edicích zapsána vlastní jména, jejichž správný zápis je Fra Filippo Lippi (MČE, 3. díl, 1986) (takže *Fra Filippa*) a Gérard Philipe (MČE, 4. díl, 1986) (takže *Gérarda Philipa*). Správný zápis antického jména *Erato/Erató* je podle seznamu antických jmen v PČP 1993 *Erato*, ovšem podle Slovníku antické kultury (Marek, 1974) *Erató*. Editoři mohou ponechat obojí podobu.

#### **1.4.2 Domácí slova**

Ve slově *savcům/ssavcům* by mělo být užito jednoduché souhlásky v souladu s ediční zásadou normalizování zdvojených souhlásek (EaT, 2006, s. 131).

V mnoha edicích je psáno slovo *drškou* se *š*. V tomto případě nemusí jít ovšem o chybu, ale o autorovu často se vyskytující hru s hláskami, kdy Karel Kryl užívá hlásek podle výslovnosti. Je nanejvýš pravděpodobné, že jde o tento případ, proto bych hodnotila počínání těch editorů, kteří zachovali *š*, jako správné.

Při vypouštění hlásek by editoři podle edičních zásad (EaT, 2006, s. 118) neměli užívat apostrofů.

Podle edičních zásad (EaT, 2006, s. 118) by příklonné *s* mělo být psáno dohromady s předchozím slovem, nikoli po apostrofu nebo ještě hůře s apostrofem (jako v případě *podobnas'* v KRY).

### **Psaní y/i**

Ve slově (*pušky*) *rezavý/rezaví* v kontextu „Pryč odtud jít / s tou karavanou mraků / kde tichej dům / a pušky rezavý“ (TP, 1998, s. 185) může být užito podoby *s y* (pro adjektivum) i *s i* (pro sloveso). Editoři by měli ponechat autorský tvar (*pušky rezavý*).

### **Předložky s a z**

Jako předložky pojící se s genitivem by mělo být užíváno podle PČP (1993, s. 20) *z* a u pohybu *z* povrchu *pryč* je možné užít také předložky *s* (PČP, 1993, s. 20). V KK a KKK by se podle PČP (1966, 1983, s. 27) mělo užít předložky *s*, pokud se předložka pojí s názvem hmotného předmětu a s částí těla a vyjadřuje východisko pohybu *s* povrchu *pryč* jako v případech (*smývali prach*) *z* (*rukou*) a (*sebranou*) *z* (*pultu*), v nichž je v obou edicích chybně uvedena předložka *z*. Jen v případě (*hnal vítr plevy*) *z* (*polí*), který se vyskytuje v KKK, je možné psát předložku *z*, neboť zde nelze spolehlivě rozlišit vnitřek a povrch.

### **Předpony s(e)- a z(e)-**

V dějových adjektivech (*ruce*) *zedřený/sedřený* a *ztrhané/strhané* (*rysy*) odvozených od dokonavých sloves vyjadřujících výsledek děje nedokonavého slovesa základového by mělo být podle PČP (1993, s. 22) užito předpony z(e)-. U adjektiva *zedřený/sedřený* je z kontextu „moje boty rozbitý / a starý ruce zedřený“ (TP, 1998, s. 184) zřejmé, že v tomto případě nejde o význam „sedřít kůži z těla“ ale „zedřít se přílišnou námahou“ (PČP, 1993, s. 23). U adjektiva *ztrhané/strhané* (*rysy*) je už z řídicího substantiva jasné, že nejde o význam „strhnout dolů“, ale „ztrhat přílišnou námahou nebo kritikou“ (PČP, 1993, s. 24).

Chybně je v KRY užita předpona z- ve slově *ztrnule/strnule*. Správný tvar je *strnule*. Jde o ustálený případ, kdy příslovce vzniklo od slovesa *trnout*, jehož východiskem je rozšířená podoba indoevropského kořene (*s*)*ter-p-* od (*s*)*ter-* s významem „být tuhý, strnulý“ (ČES, 2001, s. 675). Chybně je také v některých edicích psáno příslovce *sehora/zeshora/ze shora* vzniklé z předložkového výrazu. PČP 1993 ve slovníku uvádí pouze pravopis *sehora* a *shora*, jazyková poradna (Černá, Svobodová, Šimandl, 2002, s. 121) připouští i psaní *ze shora*, které se vyskytuje ve ZPĚ.

### **Hranice slov v písmu**

Spřežky, u nichž je možný dvojí způsob psaní, by měly být podle edičních zásad (EaT, 2006, s. 119) psány dohromady.

Výraz *světlebledým/světle bledým* může být podle PČP (1993, slovník) psán dohromady i zvlášť. Za spřežku je chybně v některých edicích považováno spojení předložky *za* a zájmena *to* v kontextu „připíšte sebe ... za to ... že jste jim kývali“ (TP, 1998, s. 118) a předložky *na* a zájmena *to* v kontextu „a snad bych věru na to dbal“ (TP, 1998, s. 300). Za spřežku je dále považován a dohromady psán výraz *zpoloviny*, přestože v PČP 1993 není tato podoba uvedena. V rozporu s PČP (1993, slovník) i edičními zásadami (EaT, 2006, s. 119) je psána spojka *anebo* v některých edicích zvlášť (*a nebo*).

### **Psaní velkých písmen**

#### ***Jména živých bytostí nebo bytostí tak pojatých + Vyjádření zvláštního vztahu nebo pojetí***

Náboženská postava *Bůh/bůh* a mytologické postavy *Múzy/múzy* by měly být psány s velkými písmeny. V textu jde o křesťanského Boha v kontextu „debatující o Bohu“ (s andělem) (TP, 1998, s. 48), který by podle PČP (1993, s. 44) měl být psán s velkým písmenem. Vzhledem k tomu, že v textu jde o křesťanského Boha, jde tedy nejspíš i o vyjádření náboženské úcty, proto by podle starších PČP (1966, 1983, s. 65) mělo být užito velkého písmena i v KK a KKK. Z kontextu „ve válce mlčí *Múzy*“ (TP, 1998, s. 94) je zřejmé, že o význam „umělecká schopnost“ (PČP, 1966, 1983, 1993, slovník), při němž by se psalo

malé počáteční písmeno, se jedná jedině v přeneseném významu tohoto rčení, ale v původním Cicerově rčení se jedná o bohyně. Postavy *Mistr Popravčí/mistr popravčí*, *Moudří/moudří*, *Ďábel/d'ábel* a skupina osob *Rada Moudrých/rada moudrých* by měly být psány podle autorských podob (ty jsou s velkými písmeny), neboť z kontextu písně Veličenstvo Kat je zřejmé, že píseň je alegorií na socialistické Československo a v případech *Mistr Popravčí*, *Moudří*, *Ďábel* i *Rada Moudrých* může jít o alegorické postavy a skupinu postav, které by v souladu s PČP (1993, s. 43) měly být psány s velkými písmeny. Starší PČP (1966, 1983) se o alegorických postavách nezmiňují, jde ale o zvláštní (alegorické) pojetí těchto slov a v tomto případě by měla být užita písmena velká (jak jsou autorizována v KKK) ve shodě s PČP (1966, 1983, s. 65). Slovo *Smrtka/smrtka* by se mělo zapisovat s velkým písmenem, jde totiž o alegorickou postavu v kontextu „Smrtka nám drtí palce / nežli se zchlastaní / svalíme na kavalce“ (TP, 1998, s. 150).

Chybně je v některých edicích užíváno slov *Ďábla* a *Ďáblovo* (*znamení*) v tradičním pojetí s velkými písmeny. Slovníky PČP 1983 a 1993 dovolují pouze psaní s písmenem malým, pokud se jedná o tradiční význam toho slova jako v těchto případech (navíc i autorská podoba je v těchto případech s malým písmenem).

#### ***Jména zeměpisná***

Název zastávky prostředků veřejné dopravy by měl být psán podle PČP (1993, s. 45) s velkým počátečním písmenem (*U Anděla*).

Chybně je uváděn název *pražský Hrad* s malým písmenem v prvním slově a velkým v druhém. Podle PČP (1993, s. 40-41, slovník) mají být písmena naopak (*Pražský hrad*).

#### ***Jména dokumentů, jména výtvorů slovesných a výtvarných, jména hudebních, tanečních a tělocvičných skladeb apod.***

Podle PČP (1993, s. 48) by měly být uváděny název hudební skladby *Gloria/gloria* a název hry *Černým Petrem/černým Petrem* s velkými písmeny. O hrách se sice PČP nezmiňují, mělo by zde ovšem být velké písmeno v analogii s lidskými výtvyry se jmény, která jim byla dána (PČP, 1993, s. 48).

#### ***Jména některých výrobků a živočichů***

Názvy výrobků by měly být psány ve shodě s PČP (1983, s. 75; 1993, s. 49) s malými počátečními písmeny, jde totiž vždy o obecné užití těchto pojmenování.

Názvy živočichů by měly být uváděny s malými písmeny, pouze v případě (*motýl*) *Smrtihlav/smrtihlav* záleží na autorském tvaru (*Smrtihlav*). Z kontextu písně Veličenstvo Kat totiž vyplývá, že jde spíše o symbol, proto je správné ponechání velkého písmena. Motýl *Smrtihlav* se vznáší nad zemí, v níž vládne veličenstvo Kat.

V písni Omezená suverenita se vyskytuje slovo *Lajka/lajka*. Z kontextu nijak nevyplývá, jestli jde o rasu psa, nebo o konkrétního psa poslaného na oběžnou dráhu. Autorský tvar je psán s malým počátečním písmenem, tudíž je nejvhodnější tuto podobu zachovat.

#### ***Vyjádření zvláštního vztahu k osobě nebo věci***

V titulu *veličenstvo/Veličenstvo (Kat)* by se dle PČP (1966, 1983, s. 65; 1993, s. 50) mělo užít velké písmeno. Jde o titul užitý pro významnou osobnost, která v písni vládne celé zemi.

Několik slov je v některých edicích psáno s velkými písmeny (*Revoluci, Realitě, Humanity, Lid*). Autorské podoby jsou s velkými písmeny, jde tedy o vyjádření zvláštního vztahu k pojmenovanému jevu. Je totiž nepravděpodobné, že by autor udělal chybu a napsal velká písmena u obecných slov jako revoluce, realita, humanita a lid. Vyjádření zvláštního vztahu k pojmenovanému jevu by se mělo dle edičních zásad ponechávat (EaT, 2006, s. 123).

#### ***Zástupné názvy***

V zástupné jednoslovné podobě *Hradu/hradu* souslovného vlastního jména by mělo být napsáno dle PČP (1993, s. 40) velké písmeno. Z širokého kontextu písňe (Ostrov pokladů) je zřejmé, že jde o Pražský hrad.

Co se týče psaní velkých písmen, je v některých edicích v rozporu s biblí (Bible, 2008, s. 101-102) i se Slovníkem symbolů (Becker, 2002) uváděn název modly a zároveň symbolu mamonářství s velkým písmenem (*Zlaté tele*). Dále se v několika edicích vyskytují chybné zápisy sousloví *Babí jar* a slova *Zemi*. PČP 1993 uvádí ve svém slovníku pouze zápis ‚babí (např. léto)‘ ve významu ročního období, který je v písni Mořská kráva myšlen. Slovo *Zem* se vyskytuje v kontextu ‚Bud’ na nebi sláva a na Zemi mír‘ (TP, 1998, s. 182), tudíž nejde o odborně hvězdářský význam, kdy jedině je možné podle PČP (1993, s. 44) psát *Země* s velkým počátečním písmenem. Chyba se nachází také v názvu knihy *Anna proletářka (Annu Proletářku)*; jde o ustálený název knihy, jehož pravopis nemůže být upravován (alespoň ne editory těchto edic). V KRY je chybně uveden výraz *Babylon (řeči)* s velkým počátečním písmenem. Slovo *babylon* je zde očividně použito ve významu ‚zmatek, směsice, zejm. jazyků‘ (PSJČ, 1935–1957, resp. 2007-2008), nikoli ve významu názvu města. Chybně je v několika edicích uváděno velké písmeno na počátku výslovnostní podoby písmena z [(*písmenu*) *Zet*].

## 1.5 Interpunkce

### 1.5.1 Čárky

Autorovo užívání čárek je velice chaotické, užívá jich náhodně, často i chybně [„Však ne tak, jako včera“ (KRY, 1994, s. 88)]. Editoři by je tedy měli buď opravit a doplnit podle PČP, nebo úplně vypustit. Až v několika písničkách z pozdnějšího období autor užívá čárek systematicky; v nich by se měla interpunkce opravit a doplnit podle PČP. V některých edicích při opravách čárek dochází k chybám.<sup>4</sup>

### 1.5.2 Tečky

Pro tečky platí u Kryla to samé.

### 1.5.3 Otazník

U několika edic jsou vypouštěny otazníky v tázacích větách, ty by ovšem měly být zachovány podle autorské podoby.

### 1.5.4 Vykřičník

Vykřičníky jsou mnohokrát vypouštěny ve větách zvolacích a rozkazovacích, měly by ovšem též zůstat zachovány podle autorského psaní. Dále jsou vykřičníky doplňovány v rozporu s autorskou podobou. Takové doplnění není možné, pokud nejde jasně o větu zvolací. Takové případy se však v textu nenachází. Jde o doplnění ve větách, které mohou být oznamovací [„Máš život v malíčku a nestaráš se o věk / ... / jen chvíli, človíčku, a bude z tebe člověk / ušitý na míru pro toto století!“ (ZPĚ, 2011, s. 17)], které jsou rozkazovací [„Maluj, malíři, a malbou masy oslov!“ (ZPĚ, 2011, s. 24)] nebo přací [„Kéž nemusí žít!“ (KK, 1969, s. 15)], ale autor zjevně nechtěl dát rozkazu či přání zvláštní důraz. V edicích se různí také počet užitých vykřičníků – často je v rozporu s autorským psaním zaváděn jeden vykřičník místo dvou. Vzhledem k tomu, že autor zjevně neužívá dvou vykřičníků mechanicky (ve výpovědích užívá i jeden vykřičník), ale záměrně ke zvýšení důrazu, měla by se ponechat podoba autorská.

### 1.5.5 Dvojtečka

Dvojtečky jsou v několika edicích zavedeny mezi uvozovací větu a přímou řeč, což působí lépe než přímá řeč bez jakéhokoli uvození (ať už dvojtečkou nebo uvozovkami); nevhodné je

---

<sup>4</sup> „sůl potu vrytá do flanelu košil škrábe“ (TP, 1998, s. 278) – chybí čárky u volného přívlastku v TP a OP, správně uvedeno v ZD; „počítám vrásky vryté do pleti“ (TP, 1998, s. 306) – to samé v TP a OP, správně uvedeno v ZD; „pelyněk s vínem, leskle lepavý“ (OP, 2005, s. 151) – chybí druhá čárka u volného přívlastku v OP, správně uvedeno v ZD a TP; „hvězdy stárnou... / hvězdy stárnou.“ (ZD, 1996/2004, s. 128) – chybí čárka za třemi tečkami v ZD, správně uvedeno v TP a OP; „Co zbývá, nežli čekat na dopisy“ (ZD, 1996/2004, s. 128) – užitá čárka před spojkou *než* uvozující infinitivní konstrukci v ZD, správně uvedeno v TP a OP

naopak vypouštění dvojtečky. V některých edicích je v rozporu s autorským psaním i edičními zásadami (EaT, 2006, s. 139) uvedena dvojtečka před příslovím [„...možná ho napadlo prastaré říkadlo: / dějiny když tvoří se, pro hlavy na míse / nemá se štkát.“ (ZPĚ, 2011, s. 82)]. Dále jsou občas vypouštěny autorské dvojtečky, jimiž autor označuje vztah mezi spojovanými větami [„pod rudým sluncem bubny znějí: / zní pochod do citátů z Plinia“ (TP, 1998, s. 297)]. Jedná se většinou o přiblížení věty před dvojtečkou větou za ní. Je zřejmé, že v takových případech dvojtečka souvisí s autorovým tvůrčím záměrem, měla by tedy být ponechávána.

#### 1.5.6 Uvozovky

Autor dává do uvozovek název žalmu [„Chtíc, aby lkal“ (KRY, 1994, s. 156)]; zde mohou být uvozovky podle edičních zásad (EaT, 2006, s. 137) pro větší přehlednost zachovány, neboť se jedná o drobný útvar (píseň), ale jejich vypuštění též není chybou. Autor dává do uvozovek také slovo, jemuž přikládá nezvyklý význam („omezená suverenita“), takové psaní by se mělo dle edičních zásad (EaT, 2006, s. 137) ponechat.

#### 1.5.7 Pomlčka

Pomlčky jsou autorem užívány často místo čárek [„a čas – ten pianista jednoruký – / počítá dopisy, dopisy, dopisy“ (TP, 1998, s. 306)] nebo citově [„Tak tančí, láska sladká, / protančí večer celý: / ten bál – je křížovatka, / dospělí nedospělí.“ (TP, 1998, s. 304)] a také k vyznačení delších pauz mezi slovy tam, kde už jde na konci písně spíše o recitaci než o zpěv [„Vždyť nejtěžším zločinem / je – hlásati – / lásku – “ (KRY, 1994, s. 145)] – v takových případech by měla být zachovávána autorská podoba. Ovšem v případě mechanického opakování pomlčky na začátku řádku, pokud byla pomlčka užita na konci předchozího, by měla být zachována pouze jedna z nich. Pomlčky by neměly být zaváděny na místech, kde je nezavádí autor. V několika edicích také v případě autorského spojení *kněz-Ďábel* dochází k tomu, že je v rozporu s autorskou podobou zaměněn spojovník za pomlčku nebo je vynechán; jedná se o spojení, jehož složky jsou ve vztahu souřadném. V případě autorského spojení *šilenec-Svět* jde o určující spojení, proto by měl být spojovník vypuštěn.

#### 1.5.8 Tři tečky

Tři teček je autorem užíváno na konci písní k jejich citovému vyznívání, měly by tedy zůstat zachovány. V jedné z písní je autorem užito více teček než tři. Je to odchylka oproti úzu a je zřejmé, že takovým psaním chce autor zdůraznit citové vyznění textu, proto by bylo podle mého názoru vhodné takovou podobu nezkracovat na tři tečky (jak to udělaly některé edice). Nevhodné je také nahrazování pomlčky na konci písně za tři tečky v případě „Vždyť

nejtěžším zločinem / je – hlásati – / lásku...“ (TP, 1998, s. 171), neboť označit citové vyznívání na konci výpovědi je možné i pomlčkou (PČP, 1983, s. 102; 1993, s. 73).

## 1.6 Grafická úprava

### 1.6.1 Majuskule/minuskule

Autorovo užívání majuskulí je systematické – užívá majuskule podle větných celků. Editoři by tedy měli zachovat autorské psaní. Pokud autor neužívá majuskulí podle větných celků (píseň Marat ve vaně), jde o ojedinělou odchylku a zjevně tedy o záměr a i takové psaní by se mělo ponechat.

### 1.6.2 Vyznačení důrazu

V autorském rukopisu jsou některá slova prostrkávána k označení důrazu. Správné je označit důraz i v edicích, ať už prostrkáváním (KRY), kurzivou (ZD, TP, OP) nebo tučným písmem (KKK). Některé z edic ovšem důraz nevyznačují nijak, což je chybou.

## 1.7 Členění textu

### 1.7.1 Rozdělování a spojování strof

V edici AŽ jsou občas rozdělovány příliš dlouhé strofy v místech, kde dělením nejsou narušovány ani rýmy ani sémantické členění textu. Takový postup přináší do textu větší přehlednost, ovšem není chybou zachovat autorskou podobu. Rozdělování a spojování středně dlouhých strof v rozporu s autorskou podobou, které se v edicích také objevuje, se mi zdá být zbytečné.

### 1.7.2 Rozdělování a spojování veršů

V několika edicích jsou oproti autorské podobě spojovány verše, přičemž dochází k narušování rytmu i rýmů. Občas se při spojení více veršů do jednoho editorům podaří vytvořit alespoň vnitřní rým [„Hajný řeční o míru, o nadšení z práce, / mezitím mu v revíru vzrostla populace“ (ZPĚ, 2011, s. 19)], to je ale spíše náhoda než záměr a nepovede se to vždy [„Klaun v očích měl hněv když sledoval žháře / jak smývali v páře prach z rukou a krev“ (KK, 1969, s. 5)]. Zde by měla být důsledně zachovávána autorská podoba. Často jsou také spojovány verše, které jsou tvořeny jedním nebo dvěma slovy a jejichž osamostatnění jim přidává na důrazu [„V krabici od kolekce / spí / tichounce / spí“ (TP, 1998, s. 161)]. V takovém případě by také mělo být zachováno autorské psaní. V jedné z písní dochází také k rozdělení veršů z důvodu nedostatku místa. U takového rozdělení by mělo být alespoň označeno, že není autorské (jako v TP).

### 1.7.3 Opakování

V některých edicích nejsou opakovány refrény. Pokud jsou všechny refrény totožné (a u Kryla jsou), je toto stejně vhodné jako opakování.

V některých edicích je v rozporu s autorskou podobou zaznamenáno opakování veršů a celých skupin veršů (které ale nejsou refrény). To se mi jeví jako vhodný postup u zpěvníků. V opačném případě by čtenář při zpívání nepoznal, kolikrát má verš/e opakovat.

Vyskytují se i případy, kdy se několikrát opakuje stejné slovo nebo spojení slov za sebou v jednom verši. Editoři by toto ve zpěvnících měli zaznamenat ze stejných důvodů jako opakování veršů.

U knih textů opakování veršů a slov ve verších není nutné, neboť jejich úkolem není poskytovat spolehlivou předlohu pro zpěv.

## 2. HODNOCENÍ

### 2.1 Edice KK (1969)

#### Jazyk

Užívání podob v kvantitě (*fangle, piva*) a tvarů v morfologii (*mě, mne*) podle odposlechu je nepřipustné. Navíc užití krátké podoby *fangle* zhoršuje rým *fangle – nám zle*.

V syntaxi se nachází chyba v mluvnické shodě.

#### Pravopis

##### **Přejatá slova**

Z obecných slov je jedno napsáno správně a druhé chybně.

Vlastní jméno *Marietě* není porovnáno s psanou autorskou podobou, což je špatný postup.

##### **Domácí slova**

Apostrofy při vypouštění hlásek a před příklonným *s* nejsou ve shodě s edičními zásadami uváděny.

Předložky *s/z* jsou napsány obě chybně.

Za spřežku je považováno spojení předložky a zájmena.

Velká písmena jsou psána většinou správně. Bez porovnání s písemnou podobou nelze objevit v textu zvláštní pojetí některých postav nebo jevů, jsou tudíž všechny užity s malým písmenem, což je chybný postup.

#### Interpunkce

Čárky a tečky nejsou v edici zavedeny, což je postup u poezie/písni možný.

Otazník je zaveden ve větě „Zkoušíte vzdechnout?“ (KK, 1969, s. 19), tedy ve větě, u níž není jasné, jestli jde o otázku.

Vykřičníky jsou užívány mnohokrát ve větách, v nichž není jejich užití nutné („Morituri te salutant!“ KK, 1969, s. 27). Užíván je vykřičník jeden.

Mezi uvozovací větu a přímou řeč je zaváděna dvojtečka, s níž text působí přehledněji. Nevhodně je zavedena před příslovím.

Tam, kde jsou pomlčky užívány autorem místo čárek nebo citově, jsou ve většině případů nevhodně vypuštěny a jsou nevhodně zaváděny na jiných místech, než je píše autor. Spojovník je nevhodně vypuštěn u souřadného spojení.

### Grafická úprava

Editoři zapisují majuskule podle větných celků, což je při odposlechu zcela nevhodné, neboť může docházet k vytváření neautorských větných celků.

Důraz, kladený autorem na určitá slova, v edici není nijak vyznačován.

### Členění textu

Strofy jsou v porovnání s jinými edicemi delší a nepřehlednější.

Téměř ve všech písních dochází ke spojování veršů a s tím i k narušování rytmu, rýmů a důrazu.

Refrén není v edici opakován. Opakování veršů kolísá, vhodné by bylo jejich důsledné opakování.

## ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Co se týče jazyka, patří edice mezi špatné.

Po pravopisné stránce je edice špatná.

V užívání interpunkce se edice počítá mezi špatné.

V grafické úpravě je edice špatná.

Co se týká členění textu, patří edice k špatným.

## 2.2 Edice KKK (1990)

### Jazyk

Co se týče kvantity i morfologie, jde o autorské podoby.

V mluvnické shodě se nenachází (oproti KK) chyba.

## Pravopis

### **Přejatá slova**

Všechna obecná slova i vlastní jména jsou napsána správně a jde o autorské podoby, kromě jediné chyby ve slově *globusu*.

### **Domácí slova**

Všechna domácí slova jsou zapsána správně, jen v psaní velkých písmen se nachází chyby. Je také chybně užito předložek *s/z*. U dubletové spřežky je užito vhodnější podoby.

Velká písmena jsou většinou zapsána správně a v autorizované podobě, ale vyskytuje se i několik chybných zápisů.

## Interpunkce

Čárky a tečky jsou v edici vhodně vypouštěny tam, kde jich autor užívá málo a spíše náhodně.

Otazník je ve větě tázací užít ve shodě s rukopisem.

Vykřičníky jsou příhodně psány tam, kde jich v rukopisu užívá autor. Jejich počet je ovšem v rozporu s rukopisem vždy jeden. Jde o podobu autorizovanou, proto zřejmě autorovi na jejich počtu tolik nezáleželo, ale vhodnější by i tak bylo zachování počtu z rukopisu.

Mezi uvozovací větu a přímou řeč není zaváděna dvojtečka, s níž by text působil přehledněji. Před příslovím není dvojtečka vhodně zavedena.

Tam, kde jsou pomlčky užívány autorem místo čárek, citově nebo k vyznačení delších pauz, jsou správně ponechány a nejsou vhodně zaváděny na jiných místech, než je píše autor. Při opakování pomlček na konci a na začátku řádku je příhodně zachována pouze jedna z nich. Při spojení podstatných jmen do těsného celku není spojovník nahrazován pomlčkou ani vypouštěn. V jednom případě však dochází k tomu, že je pomlčka chybně nahrazena spojovníkem. Jde sice o podobu autorizovanou, ale je pravděpodobné, že si této záměny autor nevšiml.

Nevhodně je nahrazena pomlčka na konci textu třemi tečkami. Zkráceno je větší množství teček na tři, opět jde o podobu autorizovanou, tudíž autor zřejmě na jejich počtu nijak nelpěl, ale vhodnějším postupem by bylo zachování podoby z rukopisu.

## Grafická úprava

Editoři zachovávají autorský způsob psaní majuskulí.

Důraz je v edici vyznačován ve shodě s autorem.

## Členění textu

Příliš dlouhé strofy nejsou rozdělovány na kratší, což není chybou, ale ani to do textu nepřináší větší přehlednost. Středně dlouhé strofy nejsou příhodně rozdělovány ani spojovány.

Verše jsou psány důsledně podle autorské podoby, nedochází tedy k narušování rytmu, rýmu ani důrazu.

Refrény jsou v edici opakovány. Verše ani slova ve verších opakovány nejsou, což je v knize textů možné.

#### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Co se týče jazyka, patří edice mezi dobré.

Po pravopisné stránce se edice řadí k dobrým.

V užívání interpunkce se edice počítá mezi dobré.

V grafické úpravě je edice dobrá.

Co se týká členění textu, patří edice k dobrým.

### 2.3 Edice KRY (1994)

#### Jazyk

Co se týče kvantity, jsou všechna slova napsána ve shodě s podobou autorskou.

V morfologii jsou užity v souladu s textem poslední ruky dlouhé tvary *mne*.

V mluvnické shodě se nenachází (oproti KK) chyba.

#### Pravopis

##### **Přejatá slova**

Obecná slova jsou psána většinou správně a ve shodě s autorskou podobou, vyskytuje se však i vysoký počet chybných zápisů. Slova s původním *s* a přípona vyslovovaná [izmus] jsou psány v nevhodných podobách.

Vlastní jména jsou napsána jedno správně, jedno ve shodě s autorskou podobou a jedno chybně.

##### **Domácí slova**

V rozporu s edičními zásadami není zjednodušeno zdvojené *s*.

Při vypouštění hlásek a před příklonným *s* jsou nesprávně užívány apostrofy.

Správně je užito *y* ve shodě s autorskou podobou.

Předložky *s/z* jsou napsány všechny správně.

U předpon *s(e)-/z(e)-* se nachází dva chybné a dva správné zápisy.

Hranice slov jsou většinou zapsány správně, ale nachází se zde i mnoho chyb. U dubletových spřežek jsou navíc užity nevhodné podoby.

Velká písmena jsou zapsána ve většině případů chybně, ale většina je zapsána ve shodě s autorskými zápisy. Přesto se nachází ve dvou slovech odlišná velikost písmen, spíše způsobená nepozorností než snahou o opravu.

#### Interpunkce

V této edici je naprosto nevhodně zachováno autorovo chaotické i chybné psaní čárek a teček.

Otazník je ve větách tázacích užíván ve shodě s autorskou podobou.

Vykřičníky jsou příhodně psány tam, kde jich užívá autor. Jejich počet je zachován podle autorského počtu, jen v jednom případě je místo dvou v rozporu s autorem užit jeden. Je pravděpodobné, že nejde o záměr, ale nepozornost.

Mezi uvozovací větu a přímou řeč není zaváděna dvojtečka, s níž by text působil přehledněji. Nezůstává zachována ani tam, kde ji užívá autor. Před příslovím není dvojtečka vhodně zavedena. Dvojtečky označující vztah mezi spojovanými větami jsou vhodně ponechány.

Uvozovky jsou zachovány u názvu, což je u básně možný postup. Slovo, jemuž autor přikládá nezvyklý význam, je vhodně ponecháno s uvozovkami.

Tam, kde jsou pomlčky užívány autorem místo čárek, citově nebo k vyznačení delších pauz, jsou správně ponechány a nejsou vhodně zaváděny na jiných místech, než je píše autor. Při mechanickém opakování pomlček na konci a na začátku řádku jsou nevhodně zachovány obě. Při spojení podstatných jmen do těsného celku je spojovník chybně nahrazován pomlčkou.

Tři tečky zůstávají v textu příhodně zachovány, a to i vyšší počet teček než tři. Vhodně není nahrazena pomlčka na konci textu třemi tečkami.

#### Grafická úprava

Editoři zachovávají autorský způsob psaní majuskulí, ovšem vyskytuje se i několik narušení takového zápisu, zřejmě opět způsobených přehlédnutím.

Důraz je v edici vyznačován ve shodě s autorem.

#### Členění textu

Příliš dlouhé strofy nejsou rozdělovány na kratší, což není chybou, ale ani to do textu nepřináší větší přehlednost. Navíc jsou spojovány strofy, které jsou v rukopisu přes stranu, a vhodnější by bylo jejich rozdělené psaní (shodující se s délkou předchozích strof) – toto jednou probíhá i naopak. Středně dlouhé strofy nejsou příhodně rozdělovány ani spojovány.

Verše jsou psány důsledně podle autorské podoby, nedochází tedy k narušování rytmu, rýmu ani důrazu. Jen v jednom případě jsou dva verše spojeny a tím narušen rým – zřejmě je opět na vině nepozornost.

Refrény jsou v edici opakovány. Verše ani slova ve verších opakovány nejsou, což je v knize textů možné.

### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Co se týče jazyka, patří edice mezi dobré.

Po pravopisné stránce se edice řadí k horším.

V užívání interpunkce se edice počítá mezi lepší.

V grafické úpravě je edice lepší.

Co se týká členění textu, patří edice k lepším.

## 2.4 Edice AŽ (1995)

### Jazyk

Co se týče kvantity, jsou dvě slova napsána ve shodě s autorskou podobou a dvě ne.

V morfologii jsou užity v rozporu s textem poslední ruky krátké tvary *mě*.

V mluvnické shodě se nenachází (oproti KK) chyba.

### Pravopis

#### **Přejatá slova**

Obecná slova jsou psána většinou správně a ve shodě s autorskou podobou, vyskytuje se však i vysoký počet chybných zápisů. Slova s původním *s* jsou zapisována s neodůvodněným kolísáním a přípona vyslovovaná [izmus] je napsána v nevhodné podobě.

Vlastní jména jsou napsána jedno správně, jedno ve shodě s autorskou podobou a dvě chybně.

#### **Domácí slova**

V rozporu s edičními zásadami není zjednodušeno zdvojené *s*.

Při vypouštění hlásek a před příklonným *s* správně nejsou užívány apostrofy.

Nesprávně je užito *i* v rozporu s autorskou podobou.

Předložky *s/z* jsou napsány všechny správně.

U předpon *s(e)-/z(e)-* se nachází jeden chybný a dva správné zápisy.

Hranice slov jsou většinou zapsány správně. U dubletových spřežek je tendence rozkolísaná, jednou je užito nevhodné podoby.

Velká písmena jsou zapsána ve většině případů chybně, ale většina je zapsána ve shodě s autorskými zápisy.

### Interpunkce

Čárky a tečky nejsou užívány nikdy (kromě písně Píseň Neznámého vojína, v níž jsou užity z neznámých důvodů), ani tam, kde jich autor užívá systematicky a bylo by tedy vhodné jejich zavedení.

Otazník je ve větách tázacích nevhodně vypouštěn.

Vykřičníky jsou ve většině případů vypuštěny v rozporu s autorským zápisem. Jednou je naopak zaveden v rozkazovací větě, v níž ho autor neužívá. Jejich počet kolísá mezi psaním dvou vykřičníků podle autora a psaním vykřičníku jednoho. Vhodnější by bylo zachování autorského počtu.

Mezi uvozovací větu a přímou řeč není většinou zaváděna dvojtečka, s níž by text působil přehledněji. Nezůstává zachována ani tam, kde ji užívá autor. Před příslovím není dvojtečka vhodně zavedena. Dvojtečky označující vztah mezi spojovanými větami nejsou ve většině případů ponechány, což je nevhodný postup.

Uvozovky jsou zachovány u názvu, což je u básně možný postup. Slovo, jemuž autor přikládá nezvyklý význam, je vhodně ponecháno s uvozovkami.

Tam, kde jsou pomlčky užívány autorem místo čárek, citově nebo k vyznačení delších pauz, jsou ve většině případů nevhodně vypuštěny a jsou nevhodně zaváděny na jiných místech, než je píše autor. Při mechanickém opakování pomlček na konci a na začátku řádku je ve většině případů příhodně zachována pouze jedna z nich. Při spojení podstatných jmen do těsného celku je spojovník jednou chybně nahrazen pomlčkou v souřadném spojení a jednou správně vypuštěn v určujícím spojení.

Tři tečky nezůstávají v textu zachovány, což je nevhodné. Nevhodně je nahrazena pomlčka na konci textu třemi tečkami. Nevhodně je také zkráceno větší množství teček na tři.

### Grafická úprava

Editoři nevhodně užívají mechanického zápisu majuskulí – vždy na začátku strofy.

Důraz, kladený autorem na určitá slova, v edici není nijak vyznačován.

### Členění textu

Příliš dlouhé strofy jsou rozdělovány na kratší, což do textu přináší větší přehlednost. Středně dlouhé strofy nejsou příhodně spojovány, zato dvakrát dochází k jejich zbytečnému rozdělení.

Ke spojování veršů a narušování rytmu, rýmu ani důrazu v edici nedochází. Zato dochází ke spojování veršů tvořených jedním či dvěma slovy a rušení jejich důrazu. V jednom případě je z nepochopitelných důvodů rozdělena nesprávně celá jedna strofa.

Opakování refrénů v edici kolísá, příhodnější by bylo tuto tendenci sjednotit. Verše většinou opakovány nejsou, což je v knize textů možné.

Opakování slov ve verších kolísá, vhodné by bylo tendenci sjednotit.

### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Co se týče jazyka, je edice horší.

Po pravopisné stránce se edice řadí k horším.

V užívání interpunkce se edice počítá mezi špatné.

V grafické úpravě je edice horší.

Co se týká členění textu, je edice horší.

## 2.5 Edice ZD (1996 i 2004)

### Jazyk

Co se týče kvantity, jsou obě slova napsána ve shodě s podobou autorskou.

V morfologii je užit správně dlouhý tvar *mne*, ale i krátký tvar *mě*, který je v rozporu s textem poslední ruky.

### Pravopis

#### **Přejatá slova**

Všechna obecná slova i vlastní jména jsou napsána správně a v souladu s autorskou podobou, slova s původním *s* a přípona vyslovovaná [izmus] jsou psány ve vhodnějších podobách.

#### **Domácí slova**

Všechna domácí slova jsou zapsána správně a v souladu s autorskou podobou, jen v psaní velkých písmen se nachází chyby. U dubletových spřežek jsou užity vhodnější podoby.

Velká písmena jsou většinou ve shodě s autorem, ale počet chyb se téměř rovná počtu správných zápisů.

### Interpunkce

Čárky a tečky jsou v edici vhodně vypouštěny tam, kde jich autor užívá málo a spíše náhodně. Opravovány a doplňovány podle PČP jsou v písních, v nichž jich autor užívá systematicky. Ve dvou písních (Co řeknou?, Irena) toto ovšem není dodrženo. Oproti

některým edicím (viz podkapitola Komentáře) jsou čárky třikrát doplněny správně a dvakrát chybně.

Otazník je ve větách tázacích užíván ve shodě s autorskou podobou.

Vykřičníky jsou příhodně psány tam, kde jich užívá autor. Jejich počet kolísá mezi psaním dvou vykřičníků podle autora a psaním vykřičníku jednoho. Vhodnější by bylo zachování autorského počtu.

Mezi uvozovací větu a přímou řeč není zaváděna dvojtečka, s níž by text působil přehledněji. Dvojtečky označující vztah mezi spojovanými větami jsou vhodně ponechány.

Uvozovky jsou vypuštěny u názvu, který je namísto toho vyznačen kurzívou, což je vhodný postup.

Tam, kde jsou pomlčky užívány autorem místo čárek, citově nebo k vyznačení delších pauz, jsou správně ponechány a nejsou vhodně zaváděny na jiných místech, než je píše autor. Při mechanickém opakování pomlček na konci a na začátku řádku je příhodně zachována pouze jedna z nich. Při spojení podstatných jmen do těsného celku není autorský spojovník nahrazován pomlčkou, zato je jednou užit chybně v určujícím spojení. V jednom případě dochází k tomu, že je pomlčka chybně nahrazena spojovníkem.

Tři tečky zůstávají v textu příhodně zachovány. Nevhodně je nahrazena pomlčka na konci textu třemi tečkami. Nevhodně je také zkráceno větší množství teček na tři.

#### Grafická úprava

Editoři zachovávají autorský způsob psaní majuskulí.

Důraz je v edici vyznačován ve shodě s autorem.

#### Členění textu

Příliš dlouhé strofy nejsou rozdělovány na kratší, což není chybou, ale ani to do textu nepřináší větší přehlednost. Středně dlouhé strofy nejsou příhodně rozdělovány ani spojovány.

Verše jsou psány důsledně podle autorské podoby, nedochází tedy k narušování rytmu, rýmu ani důrazu.

Refrény jsou v edici opakovány. Verše ani slova ve verších opakovány nejsou, což je v knize textů možné.

#### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Co se týče jazyka, patří edice mezi lepší.

Po pravopisné stránce se edice řadí k lepším.

V užívání interpunkce se edice počítá mezi dobré.

V grafické úpravě je edice dobrá.

Co se týká členění textu, patří edice k dobrým.

## 2.6 Edice TP (1998) + Edice PO (2006 i 2010)

### Jazyk

Co se týče kvantity, jsou všechna slova napsána ve shodě s podobou autorskou.

V morfologii jsou užity krátké tvary *mě* – to je v rozporu s textem poslední ruky.

V mluvnické shodě se nenachází (oproti KK) chyba.

### Pravopis

#### **Přejatá slova**

Všechna obecná slova i vlastní jména jsou napsána správně a v souladu s autorskou podobou, kromě *Marietě*, která je napsána v rozporu s autorem s jedním *t*. Slova s původním *s* a přípona vyslovovaná [izmus] jsou psány ve vhodnějších podobách.

#### **Domácí slova**

Všechna domácí slova jsou zapsána správně a v souladu s autorskou podobou, jen v psaní velkých písmen se nachází chyby. Je také chybně vytvořena spřežka. U dubletových spřežek jsou užity vhodnější podoby.

Velká písmena jsou většinou zapsána správně a ve shodě s autorem, ale vyskytuje se i několik chybných zápisů.

### Interpunkce

Čárky a tečky jsou v edici vhodně vypouštěny tam, kde jich autor užívá málo a spíše náhodně. Opravovány a doplňovány podle PČP jsou v písních, v nichž jich autor užívá systematicky. Ve dvou písních (Co řeknou?, Irena) toto ovšem není dodrženo. Oproti některým edicím jsou čárky třikrát doplněny správně a dvakrát chybně (viz podkapitola Komentáře).

Otazník je ve větách tázacích užíván ve shodě s autorskou podobou.

Vykřičníky jsou příhodně psány tam, kde jich užívá autor. Jejich počet kolísá mezi psaním dvou vykřičníků podle autora a psaním vykřičníku jednoho. Vhodnější by bylo zachování autorského počtu.

Mezi uvozovací větu a přímou řeč není zaváděna dvojtečka, s níž by text působil přehledněji. Tam, kde ji autor používá, zůstává zachována. Před příslovím není dvojtečka vhodně zavedena. Dvojtečky označující vztah mezi spojovanými větami jsou vhodně ponechány.

Uvozovky jsou vypuštěny u názvu, který je namísto toho vyznačen kurzívou, což je vhodný postup. Slovo, jemuž autor přikládá nezvyklý význam, je vhodně ponecháno s uvozovkami.

Tam, kde jsou pomlčky užívány autorem místo čárek, citově nebo k vyznačení delších pauz, jsou správně ponechány a nejsou vhodně zaváděny na jiných místech, než je píše autor. Při mechanickém opakování pomlček na konci a na začátku řádku je příhodně zachována pouze jedna z nich. Při spojení podstatných jmen do těsného celku není autorský spojovník nahrazován pomlčkou, zato je jednou užit chybně v určujícím spojení. V jednom případě dochází k tomu, že je pomlčka chybně nahrazena spojovníkem.

Tři tečky zůstávají v textu příhodně zachovány. Nevhodně je nahrazena pomlčka na konci textu třemi tečkami. Nevhodně je také zkráceno větší množství teček na tři.

#### Grafická úprava

Editoři zachovávají autorský způsob psaní majuskulí.

Důraz je v edici vyznačován ve shodě s autorem.

#### Členění textu

Příliš dlouhé strofy nejsou rozdělovány na kratší, což není chybou, ale ani to do textu nepřináší větší přehlednost. Středně dlouhé strofy nejsou příhodně rozdělovány ani spojovány.

Verše jsou psány důsledně podle autorské podoby, nedochází tedy k narušování rytmu, rýmu ani důrazu. Jen v jednom případě je rozdělen verš v rozporu s autorskou podobou, a to kvůli nedostatku místa. Toto je ovšem v edici příhodně označeno užitím jiného typu odsazení.

Refrény jsou v edici opakovány. Verše ani slova ve verších opakovány nejsou, což je v knize textů možné.

#### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Co se týče jazyka, patří edice mezi lepší.

Po pravopisné stránce se edice řadí k lepším.

V užívání interpunkce se edice počítá mezi dobré.

V grafické úpravě je edice dobrá.

Co se týká členění textu, patří edice k dobrým.

### 2.7 Edice OP (2005)

#### Jazyk

V morfologii je užit krátký tvar *mě* – to je v rozporu s textem poslední ruky.

V mluvnické shodě se nenachází (oproti KK) chyba.

## Pravopis

### **Přejatá slova**

Všechna obecná slova i vlastní jména jsou napsána správně a v souladu s autorskou podobou, slova s původním *s* a přípona vyslovovaná [izmus] jsou psány ve vhodnějších podobách kromě jednoho slova, u něhož se vyskytuje nepochopitelné kolísání v tendenci.

### **Domácí slova**

Všechna domácí slova jsou zapsána správně a v souladu s autorskou podobou, jen v psaní velkých písmen se nachází chyby. Je také chybně vytvořena spřežka. U dubletových spřežek jsou užity vhodnější podoby.

Velká písmena jsou většinou ve shodě s autorem, ale počet chyb se téměř rovná počtu správných zápisů.

### Interpunkce

Čárky a tečky jsou v edici vhodně vypouštěny tam, kde jich autor užívá málo a spíše náhodně. Opravovány a doplňovány podle PČP jsou v písních, v nichž jich autor užívá systematicky. V písni Irena toto ovšem není dodrženo. Oproti některým edicím jsou čárky třikrát doplněny chybně a dvakrát správně (viz podkapitola Komentáře).

Otazník je ve větách tázacích užíván ve shodě s autorskou podobou.

Vykřičníky jsou příhodně psány tam, kde jich užívá autor. V jednom případě je nevhodně ignorován autorský vykřičník a místo něj je užita tečka. Vykřičník je doplněn tam, kde by mohla být užita tečka [„Hle – veličenstvo Kat!“ (OP, 2005, s. 22)]. Počet vykřičníků kolísá mezi psaním dvou vykřičníků podle autora a psaním vykřičníku jednoho. Vhodnější by bylo zachování autorského počtu.

Mezi uvozovací větu a přímou řeč není zaváděna dvojtečka, s níž by text působil přehledněji. Před příslovím není dvojtečka vhodně zavedena. Dvojtečky označující vztah mezi spojovanými větami jsou vhodně ponechány. V několika případech je v rozporu s autorem doplněna zbytečná dvojtečka.

Uvozovky jsou vypouštěny u názvu, který je namísto toho vyznačen kurzívou, což je vhodný postup. Slovo, jemuž autor přikládá nezvyklý význam, je vhodně ponecháno s uvozovkami.

Tam, kde jsou pomlčky užívány autorem místo čárek, citově nebo k vyznačení delších pauz, jsou většinou správně ponechány a nejsou vhodně zaváděny na jiných místech, než je píše autor. Na jednom místě jsou však nevhodně přepsány na čárky. Při mechanickém opakování pomlček na konci a na začátku řádku je příhodně zachována pouze jedna z nich. Při spojení podstatných jmen do těsného celku je autorský spojovník jednou chybně nahrazen

pomlčkou a jednou je ve spojení určujícím chybně ponechán. V jednom případě také dochází k tomu, že je pomlčka chybně nahrazena spojovníkem.

Nevhodně je zkráceno větší množství teček na tři.

#### Grafická úprava

Editoři ve většině případů zachovávají autorský způsob psaní majuskulí. V několika případech je ovšem autorský způsob narušen, což znamená i narušení větného členění, neboť autor zapisuje majuskule podle větných celků.

Důraz je v edici vyznačován ve shodě s autorem.

#### Členění textu

Středně dlouhé strofy nejsou příhodně rozdělovány ani spojovány.

Verše jsou psány důsledně podle autorské podoby, nedochází tedy k narušování rytmu, rýmu ani důrazu.

Refrény jsou v edici opakovány. Verše ani slova ve verších opakovány nejsou, což je v knize textů možné.

#### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Co se týče jazyka, patří edice mezi lepší.

Po pravopisné stránce se edice řadí k lepším.

V užívání interpunkce se edice počítá mezi lepší.

V grafické úpravě je edice lepší.

Co se týká členění textu, patří edice k dobrým.

## 2.8 Edice ZPĚ (2011)

### Jazyk

U dvou slov ze tří je zapsána kvantita v rozporu s autorskou podobou.

V morfologii je užít správně dlouhý tvar *mne*, ale i krátký tvar *mě*, který je v rozporu s textem poslední ruky.

V mluvnické shodě se nenachází (oproti KK) chyba.

### Pravopis

#### **Přejatá slova**

Obecná slova jsou psána většinou správně, vyskytuje se však i velmi vysoký počet chybných zápisů a slova jsou psána v rozporu s autorskou podobou. Slova s původním *s* jsou psána ve vhodnějších podobách kromě jednoho slova, u něhož se vyskytuje nepochopitelné kolísání v tendenci.

Vlastní jméno je zapsáno ve shodě s autorskou podobou.

### **Domácí slova**

V souladu s edičními zásadami je zjednodušeno zdvojené *s*.

Při vypouštění hlásek a před příklonným *s* správně nejsou užívány apostrofy.

Neprávně je užito *i* v rozporu s autorskou podobou.

Předložky *s/z* jsou napsány všechny správně.

U předpon *s(e)-/z(e)-* se nachází jen chybné zápisy.

Hranice slov jsou většinou zapsány správně. U dubletové spřežky je užitá vhodná podoba.

V zápisu velkých písmen se nachází téměř stejný počet chyb jako správných zápisů.

V naprosté většině (kromě jediného případu) je velkých písmen užito v rozporu s autorským psaním.

### Interpunkce

Čárky a tečky jsou užívány v podstatě mechanicky. Čárky jsou doplňovány (často s chybami) podle uvážení editorů uvnitř strof a na konci strofy je užívána tečka. Pokud je strofa dlouhá, je občas užito tečky už uprostřed strofy.

Užívání otazníku ve větách tázacích kolísá.

Vykřičníky jsou užívány zjevně podle uvážení editorů bez ohledu na autorskou podobu, jsou v mnoha případech vypouštěny a zaváděny tam, kde být nemají. Užíván je v rozporu s autorem výhradně jeden vykřičník, jen v jednom případě je užito dvou.

Mezi uvozovací větu a přímou řeč je zaváděna dvojtečka, s níž text působí přehledněji. Tam, kde ji autor používá, zůstává zachována. Nevhodně je zavedena před příslovím. Dvojtečky označující vztah mezi spojovanými větami jsou ponechávány i rušeny. Několikrát je dvojtečka nevhodně zavedena místo jiných znamének (otazníku, vykřičníku, pomlčky).

U slova, jemuž autor přikládá nezvyklý význam, jsou nevhodně vypuštěny uvozovky. Zato jsou zavedeny v místě, kde vůbec být nemají.

Tam, kde jsou pomlčky užívány autorem místo čárek, citově nebo k vyznačení delších pauz, jsou ve většině případů nevhodně vypuštěny a jsou nevhodně zaváděny na jiných místech, než je píše autor. Při mechanickém opakování pomlček na konci a na začátku řádku většinou není zachována ani jedna z nich, což je nesprávný postup. Při spojení podstatných jmen do těsného celku je jednou užito správně spojovník, jednou chybně pomlčka a v určujícím spojení je spojovník správně vypuštěn.

Tři tečky zůstávají v textu jednou zachovány a několikrát jsou zavedeny tam, kde být nemají. Nevhodně je nahrazena pomlčka na konci textu třemi tečkami.

### Grafická úprava

Editoři užívají mechanický zápis majuskulí – vždy na počátku strofy nebo po teče (která je psána mechanicky).

Důraz, kladený autorem na určitá slova, v edici není nijak vyznačován.

### Členění textu

Středně dlouhé strofy jsou nevhodně spojovány do delších.

Téměř ve všech písních dochází ke spojování veršů a s tím i k narušování rytmu, rýmů a důrazu.

Opakování refrénů kolísá, častěji zopakován není. Verše a slova ve verších jsou opakovány, což je dobrý postup.

### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Co se týče jazyka, je edice horší.

Po pravopisné stránce se edice řadí k špatným.

V užívání interpunkce se edice počítá mezi špatné.

V grafické úpravě je edice špatná.

Co se týká členění textu, patří edice k špatným.

## 3. POROVNÁNÍ

	JAZYK	PRAVOPIS	INTERPUNKCE	GRAFIKA	ČLENĚNÍ
DOBŘÁ	KKK, KRY	KKK	KKK	KKK, ZD, TP	KKK, ZD, TP, OP
LEPŠÍ	ZD, TP, OP	ZD, TP, OP	KRY, ZD, TP, OP	KRY, OP	KRY
HORŠÍ	AŽ, ZPĚ	KRY, AŽ		AŽ	AŽ
ŠPATNÁ	KK	KK, ZPĚ	KK, AŽ, ZPĚ	KK, ZPĚ	KK, ZPĚ

Tabulka č. 1: Porovnání edic Karla Kryla

Pořadí edic od nejlepší po nejhorší by bylo přibližně takové: KKK, TP/PO, ZD, OP, KRY, AŽ, ZPĚ, KK.

Shodují se edice ZD a TP/PO, u nichž je úroveň zpracování opravdu stejná. Při jejich porovnání jsem musela přihlídnout k tomu, že v TP se vyskytuje o něco málo více jevů, v nichž je možné chybovat, proto jsem edici upřednostnila. Edice by se ale dalo řadit přibližně na stejnou úroveň.

Dále se v podstatě shodují edice KK a ZPĚ. V jazyce je edice ZPĚ sice hodnocena o něco lépe, ovšem dala by se hodnotit také jako špatná. Sice to není jisté, protože se nedozvídáme, z čeho tato edice vychází, ale z rozboru textu je velice pravděpodobné, že jde stejně jako u KK o odposlech. Shody s autorskou podobou v jazyce jsou tedy s největší pravděpodobností pouze dílem náhody.

Z rozboru textu tedy vyplynulo, že nejlepší edicí po všech stránkách je kniha textů Knížka Karla Kryla, která je i autorizována. Je to zároveň kniha, z níž vychází všechny ostatní edice hodnocené v převážné míře jako reprezentativní edice (tedy TP, PO, ZD, OP).

Dále se mezi lepší edice může zařadit i KRY, jejíž úroveň je ovšem oproti zmíněným edicím do značné míry pokleslejší, přestože téměř jako jediná vycházela z textu poslední ruky. Bohužel editoři zcela nevhodně zachovali autorský text včetně chyb a nevhodných podob v pravopisu i interpunkci. Tato edice je též výchozím textem pro reprezentativní edice (viz výše).

Tyto reprezentativní edice jsou hodnoceny lépe než KRY, neboť jejich editoři chyby a nevhodné podoby z tohoto výchozího textu opravili. Je zcela příhodné, že editoři těchto edic vycházeli v převážné míře z KKK a KRY (OP a PO nepřímo, neboť vychází z TP), protože tak měli možnost poznat autorské podoby a zachovat je. Samozřejmě by bylo správné, kdyby všechny edice po roce 1994 vycházely z textu poslední ruky, ale přestože to tak u ZD, TP, PO a OP není, vychází z edic, které se textem poslední ruky řídily.

Takový postup je vhodnější než u zbytku edic (zpěvníků), které se řídily pravděpodobně odposlechem (AŽ možná částečně i edicí KRY, ale s četnými odlišnostmi). Pořizovat edici bez srovnání s písemnou podobou je nanejvýš nevhodné, neboť editoři neznají autorské podoby, jejichž znalost je pro pořízení edice nezbytná. Úroveň edičního zpracování zpěvníků je tedy mnohem horší než u knih textů.

### III. EDIČNÍ ZPRACOVÁNÍ PÍŠŇOVÝCH TEXTŮ JAROMÍRA NOHAVICI

#### 1. KOMENTÁŘE

##### 1.1 Kvantita

V dubletě *odstřihávat/odstříhávat* (PČP, 1993, slovník), odlišující se kvantitou, záleží na tom, která podoba je autorská; takovou podobu by měli editoři ponechat.

Slova *standopede/standopéde* může být užito oběma způsoby (SSJČ, 1960-1971, resp. 2011). Podoba *standopéde* se sice nenachází v žádné kodifikační příručce, jde ovšem o tvar doložený u jiných autorů (PSJČ, 1935–1957, resp. 2007-2008, lístkové výpisky), proto je jeho ponechání správné.

##### 1.2 Morfologie

V akuzativu osobního zájmena 1. os. sg. by bylo správné ponechat autorský tvar. Chybou jsou změny krátké podoby (*mě*) na dlouhou (*mne*) a opačně, kdy editoři neberou ohled na různou výslovnost obou tvarů (EaT, 2006, s. 120).

V několika edicích je napsána regionální podoba slovesa být v 2. os. *seš s j* (*jseš*). Možné je užití obou tvarů.

##### 1.3 Syntax

Ve výrazu *láska která není/láska které není* by měl být ponechán záporový genitiv, pokud je taková podoba autorská. Archaické vazby je nutné podle edičních zásad (EaT, 2006, s. 135) zachovávat.

V příčestí sloves *vzaly/vzali* a *zmizely/zmizeli* by mělo být ve shodě s PČP (1993, s. 14) užito *y*, neboť se slovesa shodují s podmětem ženského rodu v plurálu [*vzaly, zmizely (vody)*].

##### 1.4 Pravopis

###### 1.4.1 Přejatá slova

###### **Obecná slova**

Slovo *Coca-colu/kokakolu* by mělo být psáno podle ASCS (1995) a NASCS (2005) počestěným pravopisem. Podle NASCS by mělo být psáno slovo *chatu/četu* původním pravopisem.

V rozporu s SCS (1987) a NASCS i s pravopisem v originálním jazyce je v některých edicích napsáno slovo *gavotta* vzniklé z francouzského *gavotte* (ČES, 2001, s. 184). V takové původní podobě a v počestěné podobě *gavota* se vyskytuje v NASCS, ale v SCS z roku 1987 je pouze podoba *gavota*. Nesprávným způsobem je počestřován nespisovný přejatý výraz

*mírnyx týrnyx/mírniks dírniks/mírnyx dírnyx*. Jde o počestění německého hovorového výrazu *mir nix dir nix* (*mir nichts, dir nichts*) (Německo-český, česko-německý velký slovník, 2006, s. 431). Správný pravopis by ve shodě s PČP (1993, s. 32) a obecnými zásadami počest'ování měl být *mírnyx dýrnyx*.

U přejatého slova *miliony/milióny* je v zakončení podle dodatku PČP 1993 dovoleno obojí psaní.

Ve slově *figurin/figurín* by se v zakončení dle PČP (1993, s. 31) měla označovat délka.

Podle dodatku PČP 1993 je možné obojí psaní délky v kmenech přejatých slov *infuze/infúze* a *bujon/bujón*. Délka by se neměla označovat ve slově *piana/piána* (PČP, 1993, slovník). Délkou by se podle ASCS a NASCS mělo označovat slovo *kujón/kujon*.

Ve slovech s příponou vyslovovanou jako [-izmus] mohou editoři podle PČP (1993, s. 30) užít *s i z*, za základní je ovšem podle dodatku PČP 1993 považována podoba *s s*.

Podle PČP (1993, slovník) má být nad *u* ve slově *blůzy* kroužek a ve slově *múzou* čárka.

Nesprávně je v BAB a CHJJZ užíváno slovo *parazol s s* (*parasolem*), přestože ASCS i NASCS uvádí pouze podobu *parazol*. Nohavica navíc toto slovo i vyslovuje se *z*. NASCS dovoluje psaní se spojovníkem i bez něj ve slově *online/on-line*.

### **Vlastní jména**

#### ***Jména osobní***

V některých edicích se odlišuje psaní jména *Marina/Marína*. Podle knihy *Jak se bude jmenovat* (Knappová, 1985) lze psát jméno obojím způsobem (*Marína* je slovenská podoba). Protože jde o fiktivní postavu, měla by se zachovat autorská podoba jména. V CHJJZ je uvedeno jméno *Eurydika s i* po *r* (*Euridiky*), PČP (1993, seznam antických jmen) uvádí pouze podobu *Eurydika*. Slovník antické kultury (Marek, 1974) uvádí podobu *Eurydiké*. Dále se v edicích vyskytuje chybný pravopis slov *Tutanchámon/Tutanchamon*, *Mojzese* a *Čikoreu/Čikkoreu* [správné tvary: Tutanchamón (MČE, 6. díl, 1987), Moyzes (MČE, 4. díl, 1986) a Chick Corea (MČE, 1. díl, 1984)]. Z kontextu písně Těšínská vyplývá, že jde o hudebního skladatele Mikuláše Mojzese, neboť jeho melodii by autor poslouchal v roce 1910.<sup>5</sup> *Rosinanta/Rozinanta* je jméno koně Dona Quijota. V českých překladech se vyskytovala podoba *s z i s* (Cervantes Saavedra, 1902 a 1937), obojí pravopis je tedy správný.

---

<sup>5</sup> MČE uvádí ještě Alexandera Mojzese, který žil v letech 1906-1984, stěží by tudíž někdo mohl poslouchat jeho melodii už v roce 1910; Mikuláš Mojzes žil v letech 1872-1944 (MČE, 4. díl, 1986)

### ***Jména zeměpisná***

V rozporu s PČP (1993, seznam zeměpisných jmen) je v některých edicích napsán název *Hollywood* s jedním *l* (*Holywoodu*).

### ***Jména ostatní***

Chybně je v edici AŽ zapsáno jméno *Odyssea* s jedním *s* (*Odysseu*). Podle MČE (4. díl, 1986) je správný zápis tohoto slova pouze *Odyssea* a *Odysseia*.

#### **1.4.2 Domácí slova**

Při vypouštění hlásek by editoři podle edičních zásad (EaT, 2006, s. 118) neměli užívat apostrofů.

Podle edičních zásad (EaT, 2006, s. 118) by příklonné *s* mělo být psáno dohromady s předchozím slovem, nikoli po apostrofu.

#### **Předpony *s(e)*- a *z(e)*-**

Ve slovese *ztál/stál* v kontextu „V kovárně všechn sníh už ztál“ (CHJJZ, 2010, s. 67) by mělo být užito předpony *z-*, neboť jde o dokonavé sloveso vyjadřující výsledek děje nedokonavého slovesa základového (PČP, 1993, s. 22). Je vysoce nepravděpodobné, že by šlo o sloveso *stát*, ve spojení s takovým slovesem by bylo nesmyslné použít zájmeno *všechn*.

#### **Hranice slov v písmu**

Spřežky, u nichž je možný dvojí způsob psaní, by měly být podle edičních zásad (EaT, 2006, s. 119) psány dohromady.

Nedubletové spřežky, vzniklé spojením předložek se zájmeny, *nato* a *přesto* by měly být psány ve shodě s PČP (1993, s. 53) dohromady.

Chybně je v COMP zapsán zvlášť výraz *jestlipak* (*jestli pak*), v němž *-pak* je postfixem. V rozporu s PČP (1993, slovník) i edičními zásadami (EaT, 2006, s. 119) je v té samé edici psána spojka *anebo* zvlášť (*a nebo*). Dohromady je v DS chybně psán výraz *jako že*. Je zřejmé, že v kontextu „Veliké cizí oko ... / zamrká na mě ze tmy jako že jsme dva bratři“ (CHJJZ, 2010, s. 120) nejde o zájmenné příslovce *jakože*, které „připojuje věty zdůrazňující nebo dotvrzující mínění mluvčího“ (SSJČ, 1960-1971, resp. 2011). Nesprávně je dohromady v několika edicích uváděn výraz *na viděnou*. Dvěma způsoby je zapisován výraz *do naha/donaha*. V PČP 1993 se tento výraz nevyskytuje jako spřežka, ovšem v analogii ke spřaženému výrazu *dohola* mohou editoři tento výraz psát jako spřežku (*donaha*). Dohromady i zvlášť je uváděn výraz *Pánbůh/Pán Bůh*. PČP (1993, slovník) povolují obojí psaní.

## **Psaní velkých písmen**

### ***Jména živých bytostí nebo bytostí tak pojatých***

Mytologická postava *Morana/morana* a náboženské postavy *Bůh/bůh*, (*Maria*) *Panna/panna*, *Pánbůh/pánbůh* a *Pán/pán* a postava *Smrtka/smrtka* by měly být psány s velkými písmeny ve shodě s PČP (1993, s. 43). *Morana* je slovanskou bohyní zimy, odpočinku. Součástí jarních slavností je vynášení figury, která je po ní pojmenovaná (Hudec, 1994, s. 74; Váňa, 1990, s. 210). Toto je míněno i v písni *Gaudeamus igitur*, která popisuje průvod jara. V textu jde vždy o křesťanského Boha; v písni *Dolní Lhota* se lidé dohadují, jestli divný pán na poli je Bůh, a v písni *Vánoce v Bratislavě* jde o kontext „tvůj Bůh měl jméno Jahve“ (CHJJZ, 2010, s. 193). Slova *Pánbůh/pánbůh* je také užíváno v křesťanském smyslu v kontextech „Pánbůh nás zanechal bez pomoci“ (CHJJZ, 2010, s. 210) a „pánbůh se klidně opil ... / a teď vyspává / jinak to smysl nedává“ (CHJJZ, 2010, s. 165). Jmen *Bůh/bůh* a *Pán/pán* je dále užito v písni *Litanie* u konce století v kontextu modlitebním „Pane můj na výsostech, pane nejvyšší / pane můj, copak nevidíš a neslyšíš / pane můj, slepý bože můj“ (CHJJZ, 2010, s. 168), v němž by mělo být užíváno velkého písmena (PČP, 1993, s. 43). Na druhou stranu může jít o vyjádření negativního vztahu k bohu; v takovém případě by podle edičních zásad (EaT, 2006, s. 122) mělo být užito malého písmena. Ponechat by se tedy měla autorská podoba. Ve spojení (*Kristus*) *Pán/pán* by mělo být užito velkého písmena (PČP, 1993, slovník). V ustáleném spojení (*ach můj ty*) *bože/Bože* by mělo být užito malé písmeno (EaT, 2006, s. 122; PČP, 1993, s. 44). *Smrtka/smrtka* je pojata jako postava v kontextu „až nás Smrtka zavolá“ (CHJJZ, 2010, s. 108).

Přivlastňovací přídavné jméno *boží/Boží* utvořené od náboženského jména a neutvořené příponami -ův, -ova, -ovo by mělo být psáno podle PČP (1993, slovník) a edičních zásad (EaT, 2006, s. 122) s malým písmenem. Podle jazykové poradny (Černá, Svobodová, Šimandl, 2002, s. 139) by se ovšem mělo psát v adjektivech přivlastňujících Bohu s velkým *b* počáteční písmeno velké. Není ovšem chybou, že editoři v tomto případě postupují podle PČP a edičních zásad.

Ve slovech *Žida/žida*, *Židi/židi* a *Arabi/arabi* by měla být dle PČP (1993, s. 43) užita velká písmena. Jde o příslušníky etnických skupin v kontextech „Bydleli bychom na Sachsenbergu / v domě u Žida Kohna“ (CHJJZ, 2010, s. 162) a „bílí, černí, žlutí, Arabi i Židi“ (CHJJZ, 2010, s. 234).

### ***Jména zeměpisná***

Chybně je v CHJJZ zapsáno s velkým písmenem slovo *Země*, jež se vyskytuje v kontextu „náruč matky Země“ (CHJJZ, 2010, s. 80), tudíž nejde o odborně hvězdářský význam, kdy jedině je možné podle PČP (1993, s. 44) psát *Země* s velkým počátečním písmenem.

### ***Oficiální názvy významnějších institucí, organizací apod.***

Název mezinárodní organizace *Evropská unie/evropská unie* by měl být správně (PČP, 1993, s. 46) uveden s velkým počátečním písmenem.

V názvu firmy *Đábel a Syn/Đábel a syn* je v některých edicích uváděno ve slově *Syn* velké písmeno. Pro takový pravopis není žádný důvod, bylo by tedy vhodnější upravit písmeno na malé.

### ***Jména dokumentů, jména výtvorů slovesných a výtvarných, jména hudebních, tanečních a tělocvičných skladeb apod.***

Slovo *Bible/bible* by mělo dle PČP (1993, slovník) být uváděno s malým písmenem.

### ***Jména některých výrobků***

Názvy výrobků by měly být psány ve shodě s PČP (1993, s. 49) s malými počátečními písmeny, jde totiž vždy o obecné užití těchto pojmenování.

### ***Názvy svátků***

Slovo *Velikonoc/velikonoc* má být ve shodě s PČP (1993, s. 49) psáno s velkým písmenem.

### ***Vyjádření zvláštního vztahu k osobě nebo věci***

V osobních zájmenech *vám/Vám* (2x) a *tobě/Tobě* by ve dvou případech mělo být písmeno malé a v jednom velké. Ve dvou případech nejde o dopis, kdy je jedině podle PČP (1993, s. 50) možné užívat velká písmena, ale v kontextu „píšu vám dopis“ (CHJJZ, 2010, s. 207) by bylo možné užít velkého písmena. Z kontextu písně (*Sestřičko ze špitálu*) sice vyplývá, že jde o důvěrný dopis, pokud je ale autorská podoba s velkým písmenem, měla by se spíše ponechat.

### ***Zkratky***

Ve zkratce Státní bezpečnosti *StB/STB* by se správně (PČP, 1993, s. 37) rozlišující písmeno *t* mělo psát malé.

### ***Číslovky***

Letopočet *1790/sedmnáct set devadesát* a časový údaj *5:35/pět třicet pět* by měly být ve veršovém útvaru psány slovy, neboť oba výrazy je možné číst více způsoby.

## 1.5 Interpunkce

### 1.5.1 Čárky

Ve většině edic nejsou zavedeny čárky. Pokud je ani autor ve svých textech nezavádí, pak je správné je nezavádět. Pokud autor čárky zavádí, měly by se opravit a doplnit podle PČP.

### 1.5.2 Tečky

Stejně jako čárky nejsou většinou zaváděny ani tečky. Pro editory platí stejné pravidlo jako pro čárky.

### 1.5.3 Otazník

V tázacích větách jsou ve většině edic zaváděny otazníky (i když se značným kolísáním). Tento postup se mi zdá vhodný. Věty bez čárek a teček v poezii/písniích nepůsobí natolik rušivě jako otázky bez otazníků.

### 1.5.4 Vykřičník

Zavádění vykřičníků ve výpovědích s výrazně zvolacím rázem [„A ty bys chtěl plout na hřbetě krokodýla / po řece Nil a volat Tutanchámon Vivat! Vivat!“ (CHJJZ, 2010, s. 158)] se mi jeví jako vhodný postup. Ovšem nadměrné zavádění vykřičníků tam, kde může jít o větu oznamovací (to bez autorského textu nepoznáme), je postupem špatným. V zavádění tohoto znaménka by editoři měli být obzvlášť opatrní, protože jeho nevhodným zavedením mohou změnit ráz celé výpovědi.

### 1.5.5 Dvojtečka

Zavádění dvojtečky mezi uvozovací větou a přímou řečí prospívá přehlednosti textu a působí lépe než přímá řeč bez jakéhokoli uvození (ať už dvojtečkou nebo uvozovkami).

### 1.5.6 Uvozovky

Pro uvozovky, do nichž se dává přímá řeč, platí to samé jako pro dvojtečku. V některých edicích se objevují i uvozovky u nápisu [„Pozor zlý pes“ (CHJJZ, 2010, s. 215)], které by bylo lepší podle edičních zásad vypustit (EaT, 2006, s. 137).

### 1.5.7 Pomlčka

Pomlčky je v některých edicích užíváno uvnitř veršů místo čárek [„ty jsi mě líbala – já tebe taky“ (CHJJZ, 2010, s. 200)], což je PČP dovoleno a nijak to textu neškodí ani neprospívá. Neměly by se ovšem svévolně zavádět ani rušit v rozporu s autorským psaním.

## 1.6 Grafická úprava

### 1.6.1 Majuskule/minuskule

Užívání majuskulí se v edicích často značně odlišuje. V některých edicích jsou mechanicky zaváděny majuskule na začátek každého verše, v jiných je majuskulí psán jen

začátek každé strofy. Takové mechanické psaní je v básních/písniích možné, pokud jde o autorský zápis. V takovém případě je však vhodné užít alespoň nějakého systému, který nebude narušovat autorův záměr a text udělá přehlednější. V některých edicích se takový systém vyskytuje, a to užívání majuskulí na začátku přímé řeči, po přímé řeči, na začátku věty s otazníkem nebo vykřičníkem, ve větě po užití otazníku nebo vykřičníku nebo při opakování stejného verše ve více strofách. Takové systematické užívání majuskulí je lepší než mechanické psaní majuskulí na začátku každého verše nebo strofy. V žádné edici se takové systematické užívání ovšem nevyskytuje bez kolísání.

## 1.7 Členění textu

### 1.7.1 Rozdělování a spojování strof

V edicích často dochází k tomu, že strofy jsou v každé edici jinak dlouhé. Rozdělování příliš dlouhých strof na kratší se mi jeví jako dobrý postup přinášející do textu větší přehlednost, na rozdíl od spojování slok do dlouhých celků. Editoři ovšem musí být opatrní a zkontrolovat, jestli rozdělení strofy neporuší nejen rýmy, ale i sémantické členění textu, které může souviset s autorovým tvůrčím záměrem. Rozdělování středně dlouhých strof, které se v edicích také objevuje, se mi zdá být zbytečné (pokud nejde o autorskou podobu).

### 1.7.2 Rozdělování a spojování veršů

Dále jsou v edicích často různým způsobem rozdělené nebo spojené verše. Při obojím často dochází k narušení rytmu i rýmů. Občas se při spojení více veršů do jednoho editorům podaří vytvořit alespoň vnitřní rým [„bojím se nebe bojím se pekla / bojím se tebe abys mi neutekla“ (COMP, 2005, s. 207)], to je ale spíše náhoda než záměr a nepovede se to vždy [„Té lživé lůzy v pancéřových vozech / těch morových sloupů a morových ran / těch znamení zla na obloze těch vran“ (COMP, 2005, s. 93) – zde by se mělo rýmovat *vozech* a *obloze*, ovšem *obloze* se nevhodným spojením veršů ocitlo uvnitř verše]. Zde by měla být důsledně zachovávána autorská podoba.

### 1.7.3 Opakování

V edicích se vyskytují odlišnosti, co se týče opakování refrénů, veršů a slov ve verších.

Ve většině edic není refrén opakován, je jen naznačen opisem části prvního řádku. Pokud jsou všechny refrény totožné, je toto stejně vhodné jako opakování. Někdy však dochází k tomu, že je jeden z refrénů pozměněn, ale editoři přesto refrén nezopakují. Neopakování refrénů tedy vyžaduje důsledné prostudování textu a postup od případu k případu, nikoli mechanické zacházení.

Pokud se v textu několikrát opakuje stejný verš, je v některých edicích zapsán jen jednou, což u zpěvníků není nejvhodnější postup. Pokud by čtenář chtěl podle textu zpívat, nepoznal by, kolikrát má verš opakovat.

Vyskytuje se i případ, kdy se několikrát opakuje stejné slovo nebo spojení slov za sebou v jednom verši. Editoři by měli takový zápis ve zpěvnících zachovat ze stejných důvodů jako opakování veršů.

U knih textů a bookletů opakování veršů a slov ve verších není nutné, neboť jejich úkolem není poskytovat spolehlivou předlohu pro zpěv.

## 2. HODNOCENÍ

### 2.1 Edice MA (1993)

#### Pravopis

##### **Přejatá slova**

Obecná přejatá slova jsou v této edici psána správně.

Vlastní jména jsou napsána správně a chybně v poměru dvě ku dvěma.

##### **Domácí slova**

V rozporu s edičními zásadami je užíváno apostrofů při vypouštění hlásek i před příklonným s. V tomto navíc edice z nepochopitelných důvodů kolísá a v jednom případě užito apostrofu není.

Správně jsou důsledně užívány dohromady dubletové spřežky.

Při psaní velkých písmen se objevuje více chybných zápisů.

Z číslovek je jedna správně psána slovy, druhá chybně číslicí.

#### Interpunkce

V edici nejsou zavedeny čárky ani tečky, což je správný postup, pokud je ani autor nezavádí.

Otazník ve většině případů není ve větách tázacích zaveden, což působí rušivě.

Ve výpovědi s výrazně zvolacím rázem není zaveden vykřičník. Vhodnější by bylo jeho zavedení.

U přímé řeči není zaváděna dvojtečka ani uvozovky, s nimiž by zápis přímé řeči působil lépe.

### Grafická úprava

V této edici je užívání majuskulí spíše mechanické – na začátku každé strofy. Jen v několika málo případech je užito velkého písmena v přímé řeči a po přímé řeči.

### Členění textu

Příliš dlouhé strofy nejsou v naprosté většině editory rozdělovány na kratší, což není chybou, ale ani to nijak nenapomáhá větší přehlednosti písni. Zato jsou v jedné písni zbytečně rozděleny středně dlouhé strofy.

K rozdělování a spojování veršů a s tím spojenému narušování rytmu a rýmů v této edici téměř nedochází.

Refrény jsou v této edici opakovány. Při opakování je nejmenší pravděpodobnost, že editoři přehlédnou nějakou odlišnost, takže jde asi o nevhodnější postup. Verše opakovány nejsou, což je v bookletu možné.

### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Po pravopisné stránce je edice mezi ostatními průměrná.

V užívání interpunkce je edice horší.

Co se týče grafické úpravy textu, je edice průměrná.

V členění textu patří edice mezi lepší.

## 2.2 Edice AŽ (1994 a 1998)

### Pravopis

#### **Přejatá slova**

Obecná přejatá slova jsou v této edici psána všechna správně.

Vlastní jména jsou vícekrát užita v rozporu s jejich skutečnou podobou.

#### **Domácí slova**

V souladu s edičními zásadami nejsou užívány apostrofy při vypouštění hlásek i před příklonným *s*.

Chyba se nachází v užívání předpon *s/z*.

Hranice slov jsou většinou zaznamenány správně, pouze při zápisu dubletových spřežek tendence kolísá mezi psaním dohromady (které převažuje) a zvláště, což je v rozporu s ediční zásadou jednotné tendence sledované při opravách (TTEP, 1993, s. 157).

Co se týče psaní velkých písmen, je naprostá většina slov užita správně.

Číslovky jsou obě chybně zapsány číslicí.

### Interpunkce

V edici nejsou zavedeny čárky ani tečky, což je správný postup, pokud je ani autor nezavádí.

Otazník ve většině případů není ve větách tázacích zaveden, což působí rušivě.

Ve výpovědích s výrazně zvolacím rázem není zaváděn vykřičník. Vhodnější by bylo vykřičník v takových výpovědích zavést.

U přímé řeči není zaváděna dvojtečka ani uvozovky, s nimiž by zápis přímé řeči působil lépe.

### Grafická úprava

V této edici je užívání majuskulí spíše mechanické – na začátku každé strofy. Jen v několika málo případech je užito velkého písmena v přímé řeči.

### Členění textu

Příliš dlouhé strofy nejsou v naprosté většině editory rozdělovány na kratší. Příhodně nejsou rozdělovány středně dlouhé strofy.

K rozdělování a spojování veršů a s tím spojenému narušování rytmu a rýmů v této edici nedochází nikdy (kromě jediného případu).

V opakování refrénů se vyskytuje značné kolísání. Bylo by přiměřené tuto tendenci sjednotit a opakovat jen ty refrény, ve kterých se vyskytuje nějaká odlišnost. Verše ani slova ve verších opakovány nejsou, což je u zpěvníku nevhodný postup.

### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Po pravopisné stránce patří edice mezi lepší.

V užívání interpunkce je edice horší.

Co se týče grafické úpravy textu, je edice průměrná.

V členění textu patří edice mezi lepší.

## 2.3 Edice DAR (1995)

### Pravopis

#### **Přejatá slova**

Obecná přejatá slova jsou psána v poměru dvě chyby ku dvěma správným zápisům.

#### **Domácí slova**

Hranice slov jsou většinou zaznamenány správně, vyskytuje se pouze jeden chybný zápis.

Velká písmena jsou psána v poměru jedna ku jedné.

### Interpunkce

V edici nejsou zavedeny čárky ani tečky, což je správný postup, pokud je ani autor nezavádí.

Otazník je ve větě tázací vhodně užit.

U přímé řeči není zaváděna dvojtečka ani uvozovky, s nimiž by zápis přímé řeči působil lépe.

### Grafická úprava

V této edici je užívání majuskulí mechanické – vždy na začátku každé strofy.

### Členění textu

V převážné většině nejsou příliš dlouhé strofy rozdělovány na kratší.

Několikrát dochází k rozdělení veršů a narušení rýmů. Oproti jiným edicím ovšem nikdy nedochází ke spojování veršů a s tím spojenému narušování rytmu a rýmů.

Refrény, verše a slova ve verších jsou vždy opakovány, což je nejvhodnější postup.

### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Po pravopisné stránce je edice průměrná.

V užívání interpunkce je edice průměrná.

Co se týče grafické úpravy textu, je edice průměrná.

V členění textu patří edice mezi průměrné.

## 2.4 Edice DS (1996)

### Pravopis

#### **Přejatá slova**

V edici se vyskytuje jen jedno obecné přejaté slovo a to je napsáno správně.

Vlastní jméno je napsáno chybně.

#### **Domácí slova**

Chyba se nachází v užívání předpon s/z.

Ve dvou slovech jsou hranice slov zaznamenány správně, v jednom se vyskytuje špatný zápis.

V užívání velkých písmen se vyskytují dvě chyby a dva správné zápisy.

### Interpunkce

V edici nejsou zavedeny čárky ani tečky, což je správný postup, pokud je ani autor nezavádí.

Otazník v tázacích větách není zaváděn. Přiměřeněji by působilo jeho zavedení.

#### Grafická úprava

V této edici je užívání majuskulí dosti chaotické – na začátku každé strofy, občas na začátku větných celků, v jedné z písní na začátku každého verše. Takové chaotické užívání je ještě horší než mechanické.

#### Členění textu

Příliš dlouhé strofy jsou i nejsou ve stejné míře rozdělovány na kratší.

Několikrát dochází k rozdělování veršů a narušování rytmu a rýmů kvůli tomu, že se verš nevejde na řádek.

Refrény jsou vhodně opakovány, ovšem opakování veršů kolísá. Bylo by dobré tuto tendenci sjednotit. Slova ve verších opakována nejsou, což je v bookletu možné.

#### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Po pravopisné stránce patří edice mezi průměrné.

V užívání interpunkce je edice průměrná.

Co se týče grafické úpravy textu, je edice horší.

V členění textu patří edice mezi horší.

### 2.5 Edice MSS (2000)

#### Pravopis

##### **Přejatá slova**

V edici se vyskytuje jen jedno obecné přejaté slovo a to je napsáno správně.

Také se zde vyskytuje jen jedno vlastní jméno a to je zapsáno chybně.

##### **Domácí slova**

V rozporu s edičními zásadami je užíváno apostrofů při vypouštění hlásek i před příklonným s.

Jména náboženských postav jsou zde napsána chybně, správně je napsáno pouze adjektivum odvozené od náboženské postavy.

#### Interpunkce

V edici nejsou zavedeny čárky ani tečky, což je správný postup, pokud je ani autor nezavádí.

Otazník v tázací větě není zaveden. Přiměřeněji by působilo jeho užití.

U přímé řeči není zavedena dvojtečka ani uvozovky, s nimiž by zápis přímé řeči působil lépe.

### Grafická úprava

V této edici je užívání majuskulí mechanické – na začátku každého verše.

### Členění textu

Příliš dlouhé strofy nejsou v naprosté většině editory rozdělovány na kratší. Příhodně nejsou rozdělovány středně dlouhé strofy.

Ke spojování veršů a s tím spojenému narušování rytmu a rýmů v této edici téměř nedochází, zato v jedné celé písni jsou verše rozdělovány a narušovány rýmy.

V edici kolísá opakování refrénů i veršů. Bylo by nejvhodnější toto kolísání sjednotit a refrény opakovat.

### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Po pravopisné stránce patří edice mezi horší.

V užívání interpunkce je edice horší.

Co se týče grafické úpravy textu, je edice průměrná.

V členění textu patří edice mezi průměrné.

## 2.6 Edice KVZ 1 (2000)

### Pravopis

#### **Přejatá slova**

V edici se vyskytuje jen jedno obecné přejaté slovo a to je napsáno správně.

Vlastní jméno je napsáno správně.

#### **Domácí slova**

Chyba se nachází v užívání předpon s/z.

Hranice slov jsou zaznamenány správně.

V užívání velkých písmen převažují správné zápisy.

### Interpunkce

V edici nejsou zavedeny čárky ani tečky, což je správný postup, pokud je ani autor nezavádí.

Odstranit by se ovšem měl náhodný výskyt čárek na několika místech (jde o několik míst ve dvou písních).

Otazník je v tázacích větách příhodně zaveden.

### Grafická úprava

V této edici je užívání majuskulí spíše mechanické – na začátku každé strofy, občas při opakování veršů v jedné strofě.

### Členění textu

Příliš dlouhé strofy jsou zde v převážné většině editory rozdělovány na kratší.

K rozdělování veršů a narušování rytmu a rýmů v této edici spíše nedochází. Jen jednou je verš nevhodně rozdělen kvůli tomu, že se nevejde na řádek.

Refrény i verše jsou vhodně opakovány.

### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Po pravopisné stránce patří edice mezi lepší.

V užívání interpunkce je edice průměrná.

Co se týče grafické úpravy textu, je edice průměrná.

V členění textu patří edice mezi lepší.

## 2.7 Edice KVZ 2 (2001)

### Pravopis

#### **Přejatá slova**

V edici se vyskytuje jen jedno obecné přejaté slovo a to je napsáno chybně.

Vlastní jméno je zapsáno správně.

#### **Domácí slova**

V rozporu s edičními zásadami je užíváno apostrofů při vypouštění hlásek a před příklonným s naopak správně užito apostrofu není.

Jména náboženských postav jsou zde napsána v poměru jedna ku jedné, správně je napsáno adjektivum odvozené od náboženské postavy.

### Interpunkce

V edici nejsou zavedeny čárky ani tečky, což je správný postup, pokud je ani autor nezavádí.

Otazník je v tázací větě vhodně zaveden.

U přímé řeči je příhodně zavedena dvojtečka i uvozovky.

### Grafická úprava

V této edici je užívání majuskulí mechanické – na začátku každé strofy.

### Členění textu

Příliš dlouhé strofy jsou zde rozdělovány na kratší, což vede k větší přehlednosti písně. Několikrát jsou ovšem rozděleny i středně dlouhé strofy na kratší, což není nutné.

Ke spojování a rozdělování veršů a s tím spojenému narušování rytmu a rýmů zde nedochází.

Refrény jsou vhodně opakovány, ovšem opakování veršů kolísá. Dobré by bylo je ve zpěvníku opakovat.

### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Po pravopisné stránce patří edice mezi průměrné.

V užívání interpunkce patří edice mezi lepší.

Co se týče grafické úpravy textu, je edice průměrná.

V členění textu patří edice mezi lepší.

## 2.8 Edice BAB (2003)

### Pravopis

#### **Přejatá slova**

V obecných slovech převažují správné tvary.

V edici se nachází pouze jedno vlastní jméno a to je napsáno správně.

#### **Domácí slova**

Hranice slov v písmu jsou napsány v poměru jedna ku jedné.

Velká písmena jsou užívána správně.

### Interpunkce

V edici nejsou zavedeny čárky ani tečky, což je správný postup, pokud je ani autor nezavádí.

Otazník je v tázacích větách většinou vhodně zaváděn.

U přímé řeči není zaváděna dvojtečka ani uvozovky, s nimiž by zápis přímé řeči působil lépe.

U nápisu jsou (oproti COMP) správně vypuštěny uvozovky.

### Grafická úprava

V této edici je užívání majuskulí mechanické – na začátku každého verše.

### Členění textu

Příliš dlouhé strofy nejsou v naprosté většině editory rozdělovány na kratší. Příhodně nejsou rozdělovány středně dlouhé strofy.

K rozdělování veršů a s tím spojenému narušování rytmu a rýmů v zde téměř nedochází.

Refrény ani verše nejsou opakovány. Vhodnějším postupem by bylo opakovat refrény. Verše v bookletu není nutné opakovat.

## ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Po pravopisné stránce patří edice mezi lepší.

V užívání interpunkce patří edice mezi lepší.

Co se týče grafické úpravy textu, je edice průměrná.

V členění textu patří edice mezi lepší.

### 2.9 Edice COMP (2005)

#### Pravopis

##### **Přejatá slova**

Obecná slova jsou napsána převážně správně, ovšem vyskytuje se i vysoký počet chybných zápisů.

V zápisu vlastních jmen se vyskytují převážně správné podoby.

##### **Domácí slova**

V souladu s edičními zásadami není užíváno apostrofů při vypouštění hlásek ani před příklonným s. V tomto ovšem edice z nepochopitelných důvodů kolísá a v jednom případě je apostrofu užito.

Chyba se nachází v užívání předpon s/z.

Hranice slov jsou většinou zaznamenány správně, ale objevuje se i vysoký počet chyb. V rozporu s edičními zásadami je většina spřežek zapsána zvlášť, jde ale o užívání povolené PČP. Vhodnější by ovšem byly podoby spojené. Navíc tendence mezi psaním dohromady a zvlášť kolísá, což je v rozporu s ediční zásadou jednotné tendence sledované při opravách.

Velká písmena jsou většinou zapsána správně. Nepochopitelně kolísá zápis adjektiva boží/Boží, které je jednou užito s velkým a jednou s malým počátečním písmenem.

Číslovky jsou obě správně zapsány slovy.

#### Interpunkce

V edici nejsou zavedeny čárky ani tečky, což je správný postup, pokud je ani autor nezavádí.

Odstranit by se ovšem měl náhodný výskyt čárek na několika místech (jde cca o tři případy).

Otazník ve většině případů není ve větách tázacích zaveden, což působí rušivě.

Vykřičník není zaváděn ve výpovědích s výrazně zvolacím rázem, v nichž by bylo jeho uvedení vhodné. Zato je uveden ve větě, která by mohla být oznamovací [„...nerušte slušné

lidi prosím vás!“ (COMP, 2005, s. 238)] – pokud nejde o autorskou podobu, je jeho zavedení chybné.

V přímé řeči je příhodně zaváděna dvojtečka i uvozovky.

U nápisu nejsou v rozporu s edičními zásadami vypuštěny uvozovky.

#### Grafická úprava

V této edici je užívání majuskulí spíše mechanické – na začátku každé strofy. Jen v několika málo případech je užito velkého písmena v přímé řeči a po přímé řeči.

#### Členění textu

Příliš dlouhé strofy nejsou v naprosté většině editory rozdělovány na kratší. Několikrát jsou ovšem zbytečně rozděleny středně dlouhé strofy na kratší.

K rozdělování veršů a rušení rýmů dochází téměř stejně často jako zůstávají verše nezkráceny a rýmy neporušovány oproti jiným edicím. Velmi často však v této edici dochází ke spojování veršů a tím i narušování rýmů.

Refrény v této edici nejsou opakovány, což by nebylo na škodu, kdyby v několika případech nedošlo k tomu, že se v některém z dalších refrénů změni verš nebo slovo a edice to nezaznamená. Takový odlišný refrén je zopakován jen v jednom případě, a to protože je v něm odlišných několik veršů. Na vině je tedy nejspíše nepozornost editorů. Verše a slova ve verších jsou vždy opakovány, což je nevhodnější postup.

#### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Po pravopisné stránce patří edice mezi lepší.

V užívání interpunkce je edice průměrná.

Co se týče grafické úpravy textu, je edice průměrná.

V členění textu je edice horší.

## 2.10 Edice IK (2008)

### Pravopis

#### **Přejatá slova**

Z obecných přejatých slov je jedno užito chybně, jedno správně a slovo *komunizmu* je sice napsáno správně, ovšem lepší podoba by byla *komunismu*.

#### **Domácí slova**

V rozporu s edičními zásadami je užíváno apostrofů při vypouštění hlásek.

Velká písmena jsou převážně užita špatně.

Chybně je také zapsána zkratka.

### Interpunkce, Grafická úprava, Členění textu

Tuto edici lze porovnávat pouze s edicí CHJJZ, s níž se užívání interpunkce, grafická úprava i členění textu shoduje, proto není možné zhodnotit edici z těchto hledisek. Oproti CHJJZ se vyskytují odlišnosti pouze v užívání čárek, které jsou užívány podle větných celků a v užívání teček. Obojí je vhodnější než chaotické užívání čárek a neužívání teček v edici CHJJZ.

### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Po pravopisné stránce je edice horší.

V užívání interpunkce patří edice mezi lepší.

## 2.11 Edice CHJJZ (2010)

### Pravopis

#### **Přejatá slova**

Obecná slova jsou napsána většinou správně, vyskytuje se však i vysoký počet chyb.

Vlastní jména jsou napsána v poměru tři chyby ku čtyřem správným zápisům.

#### **Domácí slova**

Domácí slova jsou napsána správně, co se týče (ne)užívání apostrofů při vypouštění hlásek a před příklonným *s*, předpon *s/z* i hranic slov. Pouze zápis dubletových spřežek kolísá a jedna ze spřežek je zapsána zvlášť.

V zápisu velkých písmen převažují správné zápisy, objevuje se však i vysoký počet chyb.

### Interpunkce

Na rozdíl od všech ostatních edic (kromě IK) jsou zde zavedeny čárky. Ty jsou ovšem zaváděny velmi chaoticky. Nejsou doplňovány všude, kde mají být podle PČP, což je v rozporu s edičními zásadami (EaT, 2006, s. 142). Pokud už se editoři rozhodli zavádět čárky, měli je zavést důsledně. Bylo by lepší, kdyby čárky nezaváděli vůbec jako v ostatních edicích než je zavádět chaoticky (např. oddělení věty vedlejší vložené do věty hlavní jen jednou čárkou na konci té vedlejší a podobné otřesné případy) a s četným nevysvětlitelným kolísáním (např. v prvním refrénu zavedena čárka, v druhém refrénu na stejném místě už zavedena není).

Zavedeny nejsou tečky. Vzhledem k tomu, že v edici převažuje tendence doplňovat interpunkci (především čárky), bylo by vhodné zavést i tečky.

Tendence zavádět otazník v tázacích větách v edici dost kolísá, převažuje ale jeho zavádění, což jistě prospívá přehlednosti.

Vykřičník je vhodně zaváděn ve výpovědích s výrazně zvolacím rázem.

U přímé řeči není zaváděna dvojtečka ani uvozovky, s nimiž by zápis přímé řeči působil lépe.

U nápisu jsou (oproti COMP) správně vypuštěny uvozovky.

#### Grafická úprava

V této edici se zřejmě nejsystematičtěji užívá majuskulí. Sice je jich často mechanicky užíváno jen na začátku strofy, ale dále se v mnoha případech užívají (ovšem ne bez kolísání) i na začátku přímé řeči, po přímé řeči, na začátku věty s otazníkem nebo vykřičníkem, ve větě po užití otazníku nebo vykřičníku nebo při opakování stejného verše ve více strofách. Dále jsou majuskule je velmi zřídka užívány na začátku větných celků nebo je jich užito z neznámých důvodů, což působí chaoticky.

#### Členění textu

Příliš dlouhé strofy jsou zde v převážné většině editory rozdělovány na kratší, což vede k větší přehlednosti písně. Několikrát jsou ovšem zbytečně rozděleny i středně dlouhé strofy na kratší.

V převážné většině tu nedochází k rozdělování a spojování veršů a s tím spojenému narušování rytmu a rýmů.

Refrény, verše a slova ve verších jsou vždy opakovány, což je nevhodnější postup.

#### ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ EDICE

Po pravopisné stránce patří edice mezi lepší.

V užívání interpunkce je edice průměrná.

Co se týče grafické úpravy textu patří edice mezi lepší.

V členění textu patří edice mezi lepší.

### 3. POROVNÁNÍ

	PRAVOPIS	INTERPUNKCE	GRAFIKA	ČLENĚNÍ
LEPŠÍ	AŽ, KVZ1, BAB, COMP, CHJJZ	KVZ2, BAB, IK	CHJJZ	MA, AŽ, KVZ1, KVZ2, BAB, CHJJZ
PRŮMĚRNÁ	MA, DAR, DS, KVZ2	DAR, DS, KVZ1, COMP, CHJJZ	MA, AŽ, DAR, MSS, KVZ1, KVZ2, BAB, COMP	DAR, MSS,
HORŠÍ	MSS, IK	MA, AŽ, MSS	DS	DS, COMP

Tabulka č. 2: Porovnání edic Jaromíra Nohavici

Pořadí edic od nejlepší po nejhorší by bylo přibližně takové: CHJJZ, BAB, KVZ1, KVZ2, AŽ, MA, COMP, DAR, IK, DS, MSS.

V případě shody opět přihlížím k délce edice a pokud je délka přibližně stejná, porovnávám edice jen mezi sebou s ohledem na individuální rozdíly.

Nejlépe připravenou edicí je tedy kniha textů Chtěl jsem jí zazpívat, v níž se nachází nejvíce písní. Přestože v pravopise se nachází i poměrně vysoký počet chyb, v poměru s ostatními edicemi je na tom nejlépe. Ostatní edice hodnocené jako lepší se s touto edicí nemohou srovnávat, neboť se v nich nachází nesrovnatelně méně textu a COMP je pravopisně horší než tato edice. Co se týče grafiky, je na tom rozhodně nejlépe, neboť má v zavádění majuskulí systém (na rozdíl od všech ostatních edic, v nichž naprosto převažuje mechanické zavádění majuskulí nebo hůře chaotické). V členění textu je také nejlepší edicí; svým členěním neporušuje rýmy ani rytmus, neopomíná nic z textu (při opakování refrénů) a čtenář se na ni může spolehnout dokonce i při zpěvu (opakuje verše i slova). Nejslabší stránkou této edice je interpunkce, která má slabinu především v chaotickém užívání čárek. V porovnání s edicemi, které čárky nezavádí, se mi jeví tato edice horší. Dále by si mohla lépe vést v užívání otazníků a značení přímé řeči. I přestože jde v této edici oproti mnoha jiným o velké množství textu, nemohu interpunkci hodnotit mezi ostatními edicemi lépe než jako průměrnou. Přes tuto svou slabinu však zůstává nejlépe zpracovanou edicí, ačkoli ne po všech svých stránkách.

## IV. ROZDÍLY V EDIČNÍM ZPRACOVÁNÍ RŮZNÝCH TYPŮ EDIC A SPECIFICKÉ RYSY EDIČNÍHO ZPRACOVÁNÍ PÍŠŇOVÝCH TEXTŮ

Můj průzkum ukázal, že ediční zpracování písňových textů se příliš neliší od edičního zpracování poezie.

Nejspecifičtějšimi edicemi jsou v tomto ohledu zpěvníky. Jejich primárním cílem je pomáhat čtenářům, kteří chtějí písňově zpívat a hrát na různé nástroje. Jejich přesnost a spolehlivost, co se slyšitelného týče, je tedy velice důležitá. Přesto nemají žádné právo zanedbávat a mnohdy poškozovat to, co slyšet není, tedy ediční zpracování. Pokud editoři tohoto typu edic neprovedou textovou kritiku sami, měli by alespoň vycházet z kvalitně připravených edic.

Zdá se, že zpěvníky se natolik soustředí na noty a slyšitelnou stránku textu, že jim na neslyšitelných nebo málo slyšitelných jevech v jazyku, pravopise, interpunkci, grafické úpravě a členění textu často příliš nezáleží.

Především zpěvníky s písňemi Karla Kryla dosahují v edičním zpracování pramalé úrovně. Nerespektují autorské podoby, protože s největší pravděpodobností vychází z odposlechu, což je při edičním zpracování nepřijatelné. Toto se projevuje především v jazyku, interpunkci, grafické úpravě a členění textu, ale i úprava pravopisné stránky je v těchto edicích špatná. Co se týče jazyka, tak pokud se někdy jazykové jevy shodují s autorskými, jde spíše o náhodu. Interpunkce je zaváděna podle uvážení editorů, což je nepřijatelné. Stejně tak jsou uváděny majuskule buď mechanicky, nebo podle editory vymyšlených větných celků, což je ještě horší.

Zpěvníky s písňemi Jaromíra Nohavici jsou edičně zpracovány o něco lépe, ale ne příliš, přestože jsou často řazeny mezi ostatními Nohavicovými edicemi spíše k lepším. To ovšem není dáno dobrou úrovní edice, nýbrž celkovou nižší úrovní edičního zpracování edic s písňemi Jaromíra Nohavici. Zde neznáme autorské podoby, proto se dá ediční zpracování spolehlivě zhodnotit jen částečně, navíc se ve většině zpěvníků vyskytuje jen omezené množství textu. I tak je ovšem zřejmé, že v pravopisu dosahují podobné úrovně jako Krylova edice AŽ, interpunkce a grafická úprava se hodnotí při neznalosti autorských podob hůře, ovšem z toho, co zhodnotit lze, je zřejmé, že i v zavádění interpunkce jsou zpěvníky slabé.

Co se týče členění textu, právě ve zpěvnících obecně dochází nejčastěji k zhušťování textu vedoucímu k jeho nepřehlednosti, nespolehlivosti a k narušování poetiky. Příčinou toho je snaha o šetření místa; editoři se snaží, aby se jedna píseň vešla na jednu dvojstranu, protože je

pro hráče na kytaru či jiný nástroj nepraktické obracet při hraní stránky. Konkrétním důsledkem je časté spojování veršů a tím rušení rytmu a rýmů či důrazu, spojování přiměřeně dlouhých strof či nerozdělování příliš dlouhých strof, dále neopakování refrénů, které někdy vede k nespolehlivosti textu, pokud se refrény varíují. Šetření místa má někdy i opačný důsledek – vede k rozdělení veršů a s tím spojenému narušování rytmu a rýmů, protože se delší verš jednoduše nevejde do omezeného prostoru, jenž je mu přidělen. Na druhou stranu ve zpěvnících jsou ve většině případů opakovány verše a slova ve verších, což je pro spolehlivost textu vhodné. Nadále je přítom šetřeno místo, protože opakování veršů je naznačeno značkou [: verš :]. Je to lepší postup než u většiny knih textů, v nichž opakování v převážné míře není nijak naznačeno, ovšem i tak by bylo vhodnější neuzít značky, ale skutečného opakování, protože značka nám nijak neříká, kolikrát máme daný verš zopakovat. Skutečné opakování je prováděno jen v textu pod notami.

Tím se dostáváme k výhodám zpěvníků – ty spočívají právě v označování, které je v textu často užíváno a vede k jeho zpřehlednění. Jsou označovány sloky číslicemi, refrény zkratkou *ref.*, recitativy zkratkou *rec.* (takže poznáme, že jde o refrén nebo recitativ, což u mnohých knih textů často není zřejmé) a opakování uvedenou značkou. Dále je text velmi přesný pod notami, pod nimiž je uvedena část písně, jejíž noty se později už jen opakují. Zde je uváděn přesný počet opakování veršů i slov ve verších a dále jsou zde uváděny popěvky jako *nanana*, *hm-hm* a podobná citoslovce, která v ostatních edicích uváděna nejsou vůbec nebo jen velice vzácně. Tyto popěvky jsou velmi často ve zpěvnících uváděny i v textu, který už se pod notami nenachází. Nevýhodou textu pod notami je to, že pokud daná část textu není přepsána ještě jednou zvlášť, nedozvíme se nic o dělení veršů ani strof, neboť text je psán kontinuálně za sebou. Editoři zde ze stejného důvodu snadno udělají chybu i v psaní majuskulí na začátcích strof. Lepší je tedy daný úsek znovu přepsat bez not, což většina zpěvníků dělá. Dále jsem v textu pod notami zaznamenala chyby v hranicích slov, které mohou souviset s rozdělováním slov pod notami podle tónů. V jednom případě je totiž slovo pod notami rozděleno chybně, ale v pokračujícím textu vedle not je uvedeno správně dohromady (viz příloha č. 5).

Specifické rysy v edičním zpracování vykazují i obaly hudebnin, i když jen ve velmi omezené míře. Alespoň většina bookletů Nohavicových alb vykazuje společné rysy ve slabém zpracování po pravopisné stránce a jednoduchém (velmi často mechanickém) zpracování interpunkce (často velmi nevhodně vypouštěna nebo uvedena vzácně a s kolísáním) a grafiky. V tomto jsou podobné zpěvníkům. Jejich členění textu má o něco vyšší úroveň, ve většině případů nejsou totiž omezeny snahou o šetření místa. I tak ovšem jejich členění nedosahuje

nijak vysoké úrovni, často u nich dochází k rozdělování veršů a tím k narušování rytmu a rýmů. Tendence v opakování refrénů a veršů je často rozkolísaná. Nevhodně zvolená grafika obalu (například stránky jsou upraveny jako strany v knize, na něž se musí vejít jedna píseň) a k tomu nevhodná velikost písma navíc může vést i v bookletu k nežádoucímu zhušťování textu a k stejným neblahým důsledkům jako u zpěvníků. Stejně jako zpěvníky zaznamenávají booklety občas i popěvky.

Knihy textů písní, co se týče edičního zpracování, oproti poezii nevykazují žádné specifické rysy. Jsou to nejkvalitněji zpracované edice po všech stránkách jak u Kryla, tak u Nohavici. Nohavicova kniha textů je nejkvalitnější oproti ostatním typům edic s Nohavicovými písněmi po stránce pravopisné, v grafické úpravě, kdy zavádí majuskule systémově. Je také nejkvalitnější edicí v členění textu, kdy nenarušuje rýmy ani rytmus. Editoři rozepisují všechny refrény; čtenář se tedy může spolehnout, že edice nevynechává žádný text (pokud jsou refrény variované). Je spolehlivá dokonce i pro zpívajícího čtenáře, neboť opakuje verše i slova ve verších. Krylovy knihy textů jsou po pravopisné stránce v naprosté většině případů velmi kvalitní, dále jsou spolehlivé v zachování autorských podob v jazyku, grafice i interpunkci, která je většinou i vhodně doplňována a opravována dle PČP. Členěním textu také neporušují rýmy, rytmus ani důrazy. Verše ani slova ve verších sice neopakují, ale to není v tomto typu edic nutné.

## V. ZÁVĚR

V první části své práce jsem se zabývala proměnami písňových textů v různých edicích. Jejich určení a zhodnocení mi umožnilo porovnání úrovně edičního zpracování jednotlivých edic mezi sebou.

Co se týká edic s písněmi Karla Kryla, z průzkumu vyplynulo, že nejvyšší úrovně edičního zpracování dosahuje kniha textů Kníška Karla Kryla. I ostatní knihy textů dosáhly velmi dobré úrovně. Zato ediční zpracování zpěvníků je špatné, což do značné míry souvisí s neznalostí autorských podob.

Edice zahrnující písně Jaromíra Nohavici mají celkově horší úroveň edičního zpracování než Krylovy edice. Nejlepší edicí se mezi ostatními ukázala být jediná kniha textů, a to Chtěl jsem jí zazpívat. Ovšem tato edice ani zdaleka nedosahuje takové úrovně jako nejlepší edice Krylovy. Jediné, v čem je lepší než Krylovy knihy textů, je braní ohledu na zpívajícího čtenáře, tedy opakování veršů a slov ve verších. Ediční zpracování zbytku Nohavicových edic je ještě horší.

V druhé části své práce jsem hledala charakteristické rozdíly mezi edičním zpracováním písňových textů v různých typech edic a zjišťovala jsem, jestli je s písněmi při edičním zpracování zacházeno specificky.

Průzkum ukázal, že ediční zpracování písňových textů se příliš neliší od edičního zpracovávání poezie. Nejvíce specifík se ukázalo v edičním zacházení s texty ve zpěvnících. Některé specifické prvky se ukázaly být i v edičním zpracování textů na obalech hudebnin. Ediční zpracování textů do knih se ve většině případů ovšem nijak neliší od poezie. To je přirozeným důsledkem toho, že primární funkcí knih textů je funkce estetická.

Na závěr bych chtěla podotknout, že tato práce se ve své druhé části zabývá pouze omezeným množstvím edic dvou autorů, jde tedy spíše o naznačení tendence specifického zacházení s písňovými texty, nikoli o ucelený výzkum.

## SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

### Knihy textů

- KRYL, Karel. *Knížka Karla Kryla*. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 1990. (KKK)
- KRYL, Karel. *Krylogie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1994. (KRY)
- KRYL, Karel. *Krylogie; Půlkacíř*. 1. souborné vyd. Praha: Torst, 2000.
- KRYL, Karel. *Ostrov pokladů*. 1. vyd. Praha: Levné knihy KMa, 2005. (OP)
- KRYL, Karel. *Pochyby*. 1. vyd. Praha: Dokořán; Máj, 2006. (PO)
- KRYL, Karel. *Pochyby*. 2. vyd. Praha: Dokořán; Máj, 2010. (PO)
- KRYL, Karel. *Spisy I. Texty písní*. 1. vyd. Praha: Torst, 1998. (TP)
- KRYL, Karel. *Znamení doby: výběr z písňových textů*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1996. (ZD)
- KRYL, Karel. *Znamení doby: výběr z písňových textů*. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 2004. (ZD)
- NOHAVICA, Jaromír. *Chtěl jsem jí zazpívat: výběr z písňových textů*. 1. vyd. Praha: Torst, 2010. (CHJJZ)

### Zpěvníky

- KRYL, Karel. *Karel Kryl*. 1. vyd. Praha: M-art, 1969. (KK)
- KRYL, Karel. *Písně Karla Kryla od A do Ž*. 1. vyd. Brno: HITBOX, 1995. (AŽ)
- KRYL, Karel. *Zpěvník: největší hity*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2011. (ZPĚ)
- NOHAVICA, Jaromír. *Divné století: klavírní výtah a zpěvník I*. 1. vyd. - Cheb : G + W, 2000. (KVZ 1)
- NOHAVICA, Jaromír. *Jarek Nohavica - komplet: zpěv a kytara*. 1. vyd. Cheb: G + W, 2005. (COMP)
- NOHAVICA, Jaromír. *Moje smutné srdce: klavírní výtah a zpěvník; III*. 1. vyd. Cheb: G + W, 2001. (KVZ 2)
- NOHAVICA, Jaromír. *Písně Jaromíra Nohavici od A do Ž*. 1. vyd. Brno: HITBOX, 1994. (AŽ)
- NOHAVICA, Jaromír. *Písně Jaromíra Nohavici od A do Ž*. 2. vyd. Brno: HITBOX, 1998. (AŽ)

### Hudebniny

- NOHAVICA, Jaromír. *Babylon*. Česká republika: Sony Music / Bonton, 2003. (BAB)
- NOHAVICA, Jaromír. *Darmoděj a další*. Česká republika: Monitor-EMI, 1995. (DAR)
- NOHAVICA, Jaromír. *Divné století*. Česká republika: Monitor EMI Records, 1996. (DS)
- NOHAVICA, Jaromír. *Ikarus*. Česká republika: Jaromír Nohavica, 2008. (IK)

NOHAVICA, Jaromír. *Mikymauzoleum*. Německo: Monitor Records, 1993. (MA)

NOHAVICA, Jaromír. *Moje smutné srdce*. Česká republika: BMG Ariola, 2000. (MSS)

### Příručky

*Pravidla českého pravopisu*. 4. vyd. Praha: Academia, 1966. (PČP)

*Pravidla českého pravopisu*. 8. vyd. Praha: Academia, 1983. (PČP)

*Pravidla českého pravopisu*. 1. vyd. Praha : Academia, 1993. (PČP)

*Editor a text: úvod do praktické textologie*. 2. vyd. Praha, Litomyšl: Paseka, 2006. (EaT)

VAŠÁK, Pavel aj. *Textologie: teorie a ediční praxe*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1993. (TTEP)

*Příruční slovník jazyka českého* [online]. Praha: Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i. 2007–2008. Dostupný z WWW: <<http://bara.ujc.cas.cz/psjc/search.php>>. (PSJČ)

*Slovník spisovného jazyka českého* [online]. Praha: Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i. 2011. Dostupný z WWW: <<http://ssjc.ujc.cas.cz/>>. (SSJČ)

*Slovník spisovné češtiny: pro školu a veřejnost*. 2. vyd. Praha: Academia, 1994. (SSČ)

*Slovník spisovné češtiny: pro školu a veřejnost*. 4. vyd. Praha: Academia, 2005. (SSČ)

*Malá československá encyklopedie. 1, A-Č*. 1. vyd. Praha: Academia, 1984. (MČE)

*Malá československá encyklopedie. 3, I-L*. 1. vyd. Praha: Academia, 1986. (MČE)

*Malá československá encyklopedie. 4, M-Pol*. 1. vyd. Praha: Academia, 1986. (MČE)

*Malá československá encyklopedie. 6, Š-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 1987. (MČE)

KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 2005. (NASCS)

*Akademický slovník cizích slov: A-K. 1. díl*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. (ASCS)

*Akademický slovník cizích slov: L-Ž. 2. díl*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. (ASCS)

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 4. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. (SCS)

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 5. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. (SCS)

BECKER, Udo. *Slovník symbolů*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002.

*Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy Univerzity, 2008. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/>>.

HOLÝ, Jiří aj. *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: NLN, 1998.

KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude jmenovat ?* 1. vyd. Praha: Academia, 1985.

MAREK, Václav. *Slovník antické kultury*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1974.

*Německo-český, česko-německý velký slovník: nejen pro překladatele*. 1. vyd. Brno: Lingea, 2006.

REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. 1. vyd. Voznice: Leda, 2001. (ČES)

Ostatní

*Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 14. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2008.

CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. *Don Quixote z la Manchy*. Ed. Ludmila

Grossmannová Brodská. 1. vyd. Praha: A. Hynek, 1902.

CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. *Rytíř smutné postavy*. Ed. Jindřich Vojtěch Flos.

1. vyd. Praha: Státní nakladatelství, 1937.

ČERNÁ, Anna; SVOBODOVÁ, Ivana; ŠIMANDL, Josef. *Na co se nás často ptáte*. 1.vyd.

Praha: Scientia, 2002.

HUDEC, Ivan. *Báje a mýty starých Slovanů*. 1.vyd. Bratislava: Slovart, 1994.

VÁŇA, Zdeněk. *Svět slovanských bohů a démonů*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990.

## SEZNAM PŘÍLOH

1. tabulka s jazykovými a pravopisnými proměnnými jevy v edicích Karla Kryla
2. tabulka s jazykovými a pravopisnými proměnnými jevy v edicích Jaromíra Nohavici
3. kopie vybraných písní z Krylovy edice *Spisy I. Texty písní*<sup>6</sup>
4. kopie vybraných písní z edice *Chtěl jsem jí zazpívat Jaromíra Nohavici*<sup>7</sup>
5. ukázka edičního zpracování zpěvníku (edice COMP)<sup>8</sup>

---

<sup>6</sup> všechny písně okopírovány ze zdroje: KRYL, Karel. *Spisy I. Texty písní*. 1. vyd. Praha: Torst, 1998.

<sup>7</sup> všechny písně okopírovány ze zdroje: NOHAVICA, Jaromír. *Chtěl jsem jí zazpívat: výběr z písňových textů*. 1. vyd. Praha: Torst, 2010.

<sup>8</sup> ukázka okopírována ze zdroje: NOHAVICA, Jaromír. *Jarek Nohavica - komplet: zpěv a kytara*. 1. vyd. Cheb: G + W, 2005, s. 182-183.